SÁM-TRÁO MUỐI — SỐ THỨ 1704 — MỖI SỐ : 0$02 — NGÀY THỨ TƯ 22 NOVEMBRE 1922

Trung Bắc Tân Văn

中北新聞

MỖI NGÀY RA MỘT SỐ

DEPOT LEGAL INDOCHINE N° 648

Tarifs d'abonnement

HANOI	Un an	Six mois	Trois mois	Un mois	Hors de Hanoi et dans les Protectorats	Pour l'étranger
Một năm	6$00	5$90	5$30	5$30	6$30	6$60	9$00
Các làng văn	»	8.00	8.00	8.00	9.00	9.00	»
Các công-sở	5.00	5.50	3.20	3.20	3.30	4.50	
Ba tháng	1.50	1.75	1.60	1.60	1.65	2.25	
Một tháng	0.50	0.60	0.55	0.55	0.60	0.75	

Les abonnements partent du 1er et du 16 de chaque mois

Toutes les lettres destinées à la rédaction doivent être adressées au directeur
61-63, Rue du Coton, Hanoi

Fondateur : P. B. SCHNEIDER
Directeur : NGUYỄN-VĂN-VĨNH
Rédacteur en chef : PHẠM-HUY-LỤC
Administrateur gérant : NGUYỄN-VĂN-LUẬN

Adresse télégraphique : TRUNG-BẮC-TÂN-VĂN HANOI
TÉLÉPHONE N° 180

ANNONCES
Décomptées à raison de 3 lignes au centimètre de hauteur, sur 0 = 068 de large
1re page. Une seule insertion. . . . . 0$30 le cm.
Par contrat annuel
Par centimètre et par insertion. . . . . 0$15 le cm.
Réclame dans la 1re page. . . . . 2$ la ligne
Annonces judiciaires et légales. . . . 1$50 le cm.
On traite à forfait pour les contrats importants.

Những nơi gọi là thắng-cảnh ở Bắc-kỳ

Đất đồng bằng kéo một điệu phẳng lì, không lấy chi làm lạ. Vì đã rẫu rãi phơi bày ra cả rồi, con mắt trông đến đấy hình như là vừa hết nhõn-tuyền. Đất đồi núi đột-ngột cao gồ hẳn lên tất có phần khác lạ. Vì biết đâu những bước lủi lủ lên đó trong lại không ẩn tàng một *cái gì quái lạ nữa chăng!* Nếu đồi núi trơ trơ kín mít, thì là đồi núi bưng mất ta lại làm cho ta không còn tò-mò vào đâu được nữa. Nhưng nếu khi nào, đồi núi thuộc về chất đá vôi và nhờ hai động-lực : nước chảy xiết với gió thổi mạnh, tạc thành nhiều chỗ lồi lên, lõm xuống, khuỳnh ra, thót vào, ngoài thời cỏ bó, cỏ ao, có sông, có suối, xanh như sắc nhuộm, trong tựa thủy tinh, đi qua vào có cái cửa mở, có đường lối lên lộc đoọc, hoặc thấp đèn, thấp nến mới tỏ rõ, hoặc có kính tự-nhiên thông lên giời gọi là *hang*, có những vũ đá trên rủ xuống, dưới trỗi lên và thiên hình vạn trạng con *mắt bảo nhau về nên rông chầu*, phượng múa, vượn thét, khe tiễn, pho tượng đức Thánh thần, vết chân Phật Bồ-tát gọi là *động*.... ấy hang ấy động vị chi là những nơi thắng cảnh ở Bắc-kỳ ta đó.

Những nơi thắng-cảnh như thế rất nhiều. Nào núi Cổ-tích ở Phù-lâm thao tỉnh Phú-thọ, nào núi Yên-tử ở huyện Yên-hưng tỉnh Quảng-yên ; nào núi Sóc-sơn ở phủ Đa-phúc đại-lý Phúc-yên, núi Đội-điệp ở huyện Duy-tiên đại lý Hà-nam, nào núi Sài-sơn ở phủ Quốc-oai tỉnhSơn-tây, núi Hương tích ở phủ Mỹ-đức tỉnh Hà-đông. Nêu vào khoảng giữa ở tỉnh Vĩnh-yên thuộc về huyện Tam-dương, có núi Tam-đảo là nơi nghỉ mát của người Âu thì tự trên biên-thùy, ở tỉnh Lạng-sơn, thuộc về châu Cao-lộc, có núi Tam-thanh nức tiếng trong một bài ca rao, mà ngoài bờ bể ở tỉnh Quảng-yên thuộc về huyện Hoành-bồ có vũng Hạ-long chẳng những đứng vào bực đệ thứ nhất ở Giới Nam mà có thể liệt được vào hàng bát-tư-nghì ở trong toàn thể-giới. Nêu ta không ai cho núi Chè ở huyện Tiên-du tỉnh Bắc-ninh, núi Gôi ở huyện Vụ-bản tỉnh Nam-định, núi Phù-liễn ở ngay tỉnh-lỵ tỉnh Kiến-an, núi Phao-sơn ở huyện Chí-linh tỉnh Hải-dương là nơi phong cảnh đẹp, thì ta vào hẳn tỉnh Ninh-bình có biết bao nhiêu là núi, nào Thúy-sơn, nào Cánh-diều, nào Địch-lộng, nào Bàn-long, nào Bích-sơn, Trường yên, nào Tam-cốc, Hang-bạch.... thực có vào đến Ninh-bình mới biết cái cách chơi núi non bộ của người Nam, thực mỗi bước đường trong huyện Gia-khánh, huyện Gia-viễn, phủ Nho-quan là gặp được một cảnh non bộ, tưởng ở xứ Bắc-kỳ ta không còn tỉnh nào được hơn tỉnh Ninh-bình về cái mặt *Non Nước* nữa.

Những nơi thắng-cảnh như ta vừa kể trên rất là đẹp. Tại nó đẹp, nên nó quyến dũ được người ta. Một người đến xem, hai người đến ngắm, năm bảy người rủ nhau đến nhìn, nhìn rồi cất tiếng khen, và khi nào tiếng khen đồn rậy khắp mọi nơi, ấy là cái danh quả nủi, con sông đã thành, rồi truyền lại có thể bền lâu hơn là chính quả núi, con sông (1).

Những nơi ấy rất là linh. Tại nó linh, nên nó có tính dưỡng như thuộc về phạm-vi của Tôn-giáo. Thiên-hạ tuy nó nức bảo nhau đến xem thực, nhưng rồi thiên-hạ lại lũ lượt kéo nhau đi. Thành con người ít khi gặp thấy bóng con người, con người không tài nào trú-ngụ ở đấy được, con người mới tưởng tượng rước chư Thần, chư Thánh xuống để ngài ngự. Núi Sóc-sơn là nơi đức Thánh Gióng hóa, động Hương-tích, là nơi đức Phật Bà tu; ông Từ-đạo-Hạnh giải thi ở trên núi Sài-sơn, ông Sơn-tinh sinh trưởng ở trên núi Tản-viên, núi Tản viên cho là cao nhất vì ông có được quyền sách ước. Từ đó mới phát ra cái sự làm đình, làm chùa, đúc chuông, tô tượng, từ đó mới thành ra chuyện kỳ đảo, cúng bái, mới đặt ra ngày hội, ngày lễ, ngày đản, ngày hóa, để cho thiện-nam, tín-nữ, độ tử thập phương heụ hồ đưa nhau lại trước là thành kính cầu cầu, cầu con, cầu lấy ít phúc đức, sau là nhân tiện vãn cảnh, vãn triển, chia vui cùng Tạo hóa. Người Tây có câu nói : « *Lòng tin ngưỡng nhắc nỗi được núi non* ». Ta cũng có thể nói được rằng : « *Một là bùa quyện đưa tới đối núi.* » Ta cứ xem ngay có biết bao nhiêu cụ già, thực không mấy khi bước chân ra khỏi cửa mà không quản đường xa, không ngại khó nhọc, lận ngõ nọi xuôi, trèo núi qua đèo mà vào cho tới Đồng mọ, Hang kia, cho là linh thiêng hơn điện ở nhà chùa bên cạnh, thì đủ rõ.

Các sự vọng-tín viển-vông ra ngoài, lại còn phần mê tín về bên địa-lý. Những nơi danh thắng, nếu không có cái động tu hang hóa của Thần Phật thì tất cũng đong được cái lăng tẩm của một vị đế vương, hay cái mồ cất vào chính giữa huyệt khả dĩ phát cho kẻ thế làm đến công hầu khanh tướng. Lăng vua Hùng vương bảo còn ở trên núi Cổ-tích, thì lăng vua Đinh-tiên-hoàng dế còn ở trên núi Trường-yên. Họ Lý đâu được ngồi mồ ở rừng Cấm lăng Đinh-bảng, thì họ Lê phát-tích từ trong núi Lam-sơn, tỉnh Thanh-hóa thuộc địa phận Trung-kỳ bây giờ. — « *Chung linh dục tú* » điều ấy thắc có một phần thực. Phàm con người có *phần mới có phát*, thì con người có ở những nơi đó nói vì đại nguy nga, cái chí con người mới vươn cao hơn ngọn tre, rộng quá xa cánh đồng mà bao bọc được cả chúng sinh, mà lo toan nổi những cuộc to tát có thể gọi là anh hùng thủ đoạn. Dễ nhờ có Hoa-lư (1), có Lam-sơn mới xuất sản ra những tay thực có danh trong Lịch-sử như ông Đinh-tiên Hoàng, như ông Lê thái-tổ.... Trong các tư-cách đào tạo nên con người, cái nơi ở cũng không phải là một tư-cách nhỏ vậy. Chẳng tin, ai có gặp dịp, đủ tiền cũng nên qua chơi núi Cổ-tích (2) núi Trường yên, núi Phượng-hoàng, phủ Đối-ngang,... hiện vẫn còn cái vẻ linh thiêng, sầm uất lắm cho ai tới nơi cũng có chiều tưởng tượng, hình như linh hồn các cụ phảng phất đâu đó mà gìn giữ lấy non sông....

(*Còn nữa*) N. Ô. N,

1. Trong sử nói vua Đinh tiên hoàng là người ở Đông Hoa-lư, bây giờ thuộc về địa-phận huyện Gia-viễn, tỉnh Ninh bình. — Chúng tôi không được quả Hoa-lư. Nhưng chúng đã có đến Trường-yên chính là kinh đô của nhà Đinh cũng thuộc về huyện ấy, cũng Trường-yên hiện có năm xã, thờ phụng họ đinh. Chỉ là một điều là tiếc ngay cạnh đinh thờ vua Đinh, thì là đình thờ Lê đại-hành, hai bờ đang lẻ là cửu địch với nhau. — Còn phong cảnh ở đây thực là đẹp đẽ, ngày ngày, tưởng đã sinh xuất ra một động vua cũng không có gì là quái lạ.

2. Phủ Đối-ngang ở phủ Nho-quan đều là chỗ đức Liễu hạnh hóa. Hiện đấy còn có cái thác nước ở trên chảy xuống đủ dội, người ta gọi là bà lê có nước.

Âu-châu điện-tín

HAVAS

Paris, ngày 20 Novembre 1922

Thị-giá quốc-trái : 3 ⁄ 59.95. — 4 ⁄ 1918 75,75 — 5 ⁄ 19.5 — 1916 83 25 ⁄ 1920 62 70 —6 ⁄ 1920 87 72

Cuộc hội-nghị Đông-âu

Tin Lausanne. — M. Poincaré và Lord Curzon xem xét các vấn-đề một cách rất thân-ái. M. Hoab, Giám-quốc Tư-ký-si, Lord Curzon và Ismet Pacha đi đọc diễn-văn. Hội-đồng định họp đến ngày mai thì sẽ hội-nghị ở Ouchy.

Quan Tổng-sứ mới của nước Anh

Tin Londres. — M. Crewe được bổ chức đại-sứ ở Paris

VÔ-TUYẾN-ĐIỆN

Bordeaux, ngày 21 Novembre 1922

Cuộc hội-nghị của các quan trưởng-thư Đồng-minh

Ngày hôm chủ-nhật, MM. Poincaré, Mussolini, và Lord Curzon đã hội nghị kỳ thứ nhất ở Territet. Các ngài quyết chỉ đem hết lòng thân-ái mà giải-quyết các vấn đề tại Lausanne. Các ngài định hội-nghị một lần thứ hai tại Genève.

Ngày hôm thứ hai, M. Poincaré có đến thăm quan Giám-quốc nước Thụy-sĩ. Quan Giám-quốc chủ-tọa hội-đồng.

Chiều hôm thứ hai, M. Poincaré có thiết tiệc khoản đãi các phái bộ nước Anh và nước Ý.

Sáng hôm thứ hai MM. Poincaré, Curzon và Mussolini đã bàn bạc xong mọi việc khai-mạc. Các ngài cùng ưng-thuận thể-lệ như sau này : Các viên Đại-biểu nước Anh, nước Pháp và nước Ý sẽ lần lượt mỗi viên chủ-tọa một kỳ ; đặt ra bàn tiểu-ban ; đặt ra một sở coi về việc thông-tin cho các báo-quán nước Pháp, nước Anh và nước Ý ; hội-đồng sẽ đặt các cuộc hội-nghị riêng.

Các báo-quán có báo tin rằng hôm chiều hôm, Mussolini sẽ hội-nghị riêng với M. Nintchitch, là thượng-thư ngoại-vụ nước Yougoslavie.

Việc nước Thổ

Hoàng-thân Abdul Medjid trăng cử Thổ-hoàng. Ông được 148 phiếu, Hoàng-hân Sean chỉ được có 24 phiếu, vì Hoàng-thân Abdul Recdin được 11 phiếu.

Các báo nói rằng dư-luận Âu-châu hoàn toàn thân-ái với Hoàng-thân Abdul Medjid. Hoàng-thân là một nhà văn học. Ông có luyện tập âm-nhạc và hội-họa. Nhiều lần ông có tranh đấu xảo ở Paris.

Theo như bản giao ước của các chánh ủy viên Đồng-minh và tướng quân Refet Pachs, thì ngày 26 Novembre sẽ bàn giao đất Gallipoli.

Chiến-hạm *Malaga* chở Tổ hoàng cũ đã tới Malte.

Cuộc đấu-xảo Marseille

Cuộc đấu-xảo Marseille khai cục ngày hôm 16 Avril thì hôm chủ-nhật mới rõi đã đóng cửa. Tại sở đấu-xảo của Tây phi-châu có đặt một cuộc khiêu-vũ thuộc-địa. Có trước các xe cộ và rước rồng trong các vườn thắp đèn rực rỡ.

Việc xứ Madagascar

Báo *Intransigeant* nói rằng năm nay xứ Madagascar xuất-cảng 18 tấn orane. Báo ấy lại có nói rằng có 18 sản nay xứ Madagascar có thể sản được một nửa số radium của thế giới.

Việc nước Hy-lạp

Chánh-phủ Hy-lạp cầm tù chánh-phủ Đại-pháp về việc giúp đỡ cho nhân-dân Hy-lạp ở l'hrace đi các nơi.

Việc nước Đức

Đến ngày thứ hai thì chánh đảng Xã-hội sẽ đắp lại M. Cuno. Nếu đảng ấy không giúp M Cuno, thì quan Giám-quốc sẽ cử M Cuno lập một tòa nội-các không có các nghị viên về đảng Xã-hội.

Quan Clémenceau lại Hoa-kỳ

M. Clémenceau có tiếp được một bức điện tín của M. Wilson thì ngài có gửi điện tín đáp lễ. Ngài có đặt một vòng hoa trên mộ quan cố Giám quốc Roosevelt. Các báo-quán Hoa-kỳ hoan nghênh quan Clémenceau.

Thị giá quốc-trái : 3 ⁄ 59.95. — 4 ⁄ 1918, 62,70. — 5 ⁄ 1915 1916. 75.75. — 5 ⁄ 1920 87.32. — 6 ⁄ 1920 91.50.

Tin Trung-hoa

Ngày 13 Novembre 1922

Việc Phúc-kiến

Hứa-sùng-Trí đã nhận chức Đông-lộ thảo tiễu quân-sứ kiêm tổng tư-lệnh, kiêm độ-nhị quân-trưởng ; Hoàng-đại-Vĩ làm độ-nhất quân-trưởng ; Lý phúc-Lâm làm độ-tam quân-trưởng.

Tỉnh-nghị hội thân thương học-giới cùng cử Lâm-Sâm làm Phúc-kiến tỉnh-trưởng.

Tin Từ thụy-Tranh

Từ-thụy-Tranh lấy việc Chế-tri-Phổ là làm thời danh nghĩa vậy cũng thôi-tiên hay là cải-chính thế nào thì xin quốc-dân công-quyết.

Việc bàu nghị trưởng

Tham nghị-viện quyết tuyển nghị-trưởng. Hôm ấy đến dự hội được 172 người, nhưng phần nhiều không vào nghị-trường. Tin đến Ngô-cánh-Liêm điều giải tựu tự thành ra không thực.

Tranh chức tỉnh-trưởng

Trương-phượng Đài điện về Bắc-kinh xin từ chức Hà-nam tỉnh-trưởng. Ngô-bội Phu cử Lý-trác-Chương kế nhiệm. Tào-Côn cử Triệu-ngọc-Khanh kế nhiệm, hai bên cạnh-tranh rất kịch-liệt.

Tin Lý hậu Cơ

Lý hậu-Cơ nhận chức tổng-tư-lệnh Nguyên Lý có giúp cho Tào Côn 50 vạn, vậy nên Tào-Côn cố duy trì cho Lý cái địa-vị ấy. Hiện nay Lý đã đến Thượng-hải, sắp điện cho Đô-tích-Khuê đem binh-hạm theo Lý tới Hạ-môn để mưu việc tái cử. Người Phúc-kiến nghe tin ấy đều giận và cười.

Tin Lê-nguyên-Hồng

Lê-nguyên-Hồng định đem cả nhân-danh nghĩa tuyên ngôn từ nay phòng khi cái quyền bị tuyển lâm tổng-thống, để được yên lòng Tào Côn.

Nhật-quân triệt thoái

Uy hải-vệ lính-sự điện về Bắc-kinh nói Nhật-quân đã do Uy-hải vệ triệt-thoái tất cả.

Giáo-dục sự-nghiệp

Phép bảo-dục của bà Mông-thai-thoan-lợi làm ra, dạy con trẻ trong sở Mông-dưỡng-viện

Bà Mông-thai-thoan-lợi nữ-sử là một nhà trứ-danh giáo-dục, năm 1907 tại thành La-mã sung chức Giám-đốc một sở nuôi dạy con trẻ, bà sáng khởi được nhiều phương-pháp giáo-dục rất hay, mới non vài năm đã thấy thành công, tiếng tăm lừng lẫy, không những các nước bên Âu-châu đã phục cái tài của bà, cho đến nước Nhật, nước Mỹ, cũng đều hâm-mộ. Phàm các cách nuôi trẻ trong vườn Mông-dưỡng-viện, nước nào cũng bắt chước kiểu mẫu đó mà làm chuẩn-đích, ngày nay danh-dự bà đã vang dậy trong thế-giới, người ta khen phương-pháp giáo-dục thường nói rằng : phép dạy nhi-đồng chỉ có bà Mông-thai-thoan-lợi.

Nguyên cái gốc nguồn sự giáo-dục của bà, là trọng tại sự cổ-lệ bọn nhi-đồng biết cách tự-do hành-động, mà sự hành-động của chúng nó, bao giờ có điều gì ngại đến công-chúng, thời mới nên ngăn ngừa đôi chút, còn ra hết thảy các sự chơi-đùa làm lụng, thời bọn trẻ đều được tự-do, đến như sự thưởng-phạt, sự cấm-đoán, đều không dùng cả. Sở-dĩ làm sao mà trong cái tình tự-do của bọn nhi-đồng như thế, là bởi muốn đốc lòng gây nên cái *cơ-cổ tự-trị độc-lập* cho chúng nó về sau, vì không hay tự mình mà làm nên một công việc cho hoàn-toàn, thời chẳng hay thực-hành được nghĩa tự-do, bọn trẻ mà giữ được cái tính tự-do hành-động, là mong về cuộc tương-lai cho chúng nó, đợi đến cái giai-đoạn độc-lập.

Bà lại nói rằng : người mà có cái tính tự-do ấy, không hay nương tựa người khác giúp đỡ, toàn lấy sức lực của mình làm trọn vẹn sự sinh-hoạt cho mình, thời không bọn người lớn kẻ nhỏ, phàm sự hành-động mà phải cần người ta phò-trợ cho, thời không hợp với nghĩa tự-do. Vì-dụ như nhơn tật bệnh không tự cởi chiếc giầy cho mình được, ấy là bệnh đã đến chỗ bất-tự-do, ngoài ra nữa, như xã-hội mà tập quen cái tính như thế, coi các việc cởi giầy là việc hèn hạ không muốn làm, thời cái cách đáng không được tự-do, có khác gì bệnh-nhơn vậy.

Phương-pháp giáo-dục lược dịch như sau này :

1° *Tác-tỉnh dục-hộ.* — Bà dạy cho các trẻ con biết tập-luyện sự-nghiệm lặng, mà nói giữ trật tự, như là người bảo-mẫu trước phải chỉ rõ cách nghiêm lặng cho, khiến các trẻ con nhìn coi cho rõ, y theo thứ-tự bắt chước mà làm lại, tức ấy, khiến chúng nó tự xem xét lấy nhau, không cho lộn-xộn lên tiếng ồn-ào, sau khi luyện tập xong rồi, lại khiến toàn-thể đến chỗ luyện tập, nhưng cả nhà cũng đều im lặng, người bảo-mẫu đi ra ngoài sân, đánh tiếng nho nhỏ, mà gọi lần tên họ từng đứa trẻ con, khiến đứa nghe gọi tên họ phải chạy ra ngoài sân, khi đi chưn nhón đất không được có tiếng, ấy là lên gọi « *tác-tỉnh đa-hi* ». Trẻ con đối với cuộc chơi như vậy, rất có thú-vị, mà về phép luyện tập thời thực có hiệu nghiệm lớn lao lắm thay.

2° *Bộng-tác luyện-tập.* — Cái phương-pháp luyện-tập tự một mình làm công việc, những sự sinh hoạt trong bọn nhi thường ngày làm lụng, như là mặc áo quần, thay áo quần, rửa mặt, súc miệng, rước quét nhà cửa, sửa sang đồ-vật, đều khiến bắt chước tự làm lấy hết thảy ; bà lại có sắm sẵn các đồ nghề, làm ra khuy-nút, để luyện tập cho trẻ con biết cách gài khuy, mở khuy, áo quần thường dùng ; lại luyện tập cách bưng bàn nhắc ghế, mà bàn ghế toàn là đồ chế kiểu nhỏ thấp, hợp với trình độ trẻ con ; khi ngồi, khi đứng, khi đi đều chỉ sự nghiêm lặng, lại ở trên mặt đất tối vắn, có vạch đường chỉ trắng ; khiến chúng trẻ con ra vào đất nọi theo đường chỉ trắng ấy mà đi, làm phép luyện tập cách đi cho có thứ-tự, những khi luyện tập các cách động-tác, tay lấy sức trọn một mình đứa trẻ con, là nghĩa dạy khuyến phép độc-lập cho nó biết, song có chỗ nào không thể không cậy sức người khác giúp đỡ cho, thời chỉ bảo đứa tuổi lớn hơn dìu-dắt đứa nhỏ tuổi thua, đều là có ích cho cả hai bên; còn các việc khác như trồng cây biết vun tưới, nuôi giống vật biết cho ăn, bắt nắn đồ đất, các thứ trước về đồ chơi văn văn.. ấy tuy là cuộc du hí của bọn nhi-đồng ; nhưng là về cách trọng-yếu làm các nghề nghiệp.

3 *Vận-động luyện-tập.* — Bà lại cứa ra cái lý-học « sinh-lý luận-thuyết », chú trọng về luyện tập gân thịt vận-động, hô-hấp, nên luyện tập thể-thao, đi đứng thở hớp, nói cười, các cách vận-động gân thịt đã được giáp cho thân thể phát-triển, lại có ích cho việc động-tác thường ngày, những khi thay đổi áo quần, sắp đặt đồ dùng có làm quen mới-lỡ nang gần thịt, bởi vì cái mạo-tích ấy, mới phải chế ra các thứ đồ vật, có quan-thiết với đường sinh-hoạt làm phương pháp phổ-thông mà lợi-dụng cho sự giáo-dục lại phát-minh những môn : môn trong cách tập thể thao, cho đến những thứ nghệ làm các đồ chơi luyện-tập lần tới, bao giờ cho biết hết ; lại bảo cho học hát các bài-bản ca-khúc, để làm cách luyện-tập hô-hấp, khai-thông phế-khí rất mãn nhiệm, đối với sự hô-hấp vận-động thực là hay đệ nhất.

« Thẩ-nghệ du-hí », thời có đá cầu, nhảy vòng chạy đua, đánh lăn, các phương-pháp thuộc về cuộc chơi của con trẻ, còn về cái cạnh-tranh vận-động, thời bà không chú-trọng chi lắm.

4° *Cảm-giác vận-động.* — Cái phép giáo-dục của bà Mông-thai-thoan-lợi lại lấy sự luyện-tập cảm-giác làm chủ trong cho các bộ phận, bề cho rằng : trẻ con từ ba tuổi đến bảy tuổi, trong khoảng đó, luyện-tập cảm-giác, phải chia nào hơn kém, mà ngày sau mỏ-mang ra, rất có quan-hệ, không hạn tỉnh trời đã phó thác cho đường nào thông-minh, học tập đường nào siêng năng, mà lúc còn nhỏ nếu không chú ý luyện tập cái cảm-giác, thời khi mở-mang, có chỗ hư-hại, không phương nào bổ cứu lại được.

Bà lại thường nói rằng : cái trí-thức của người ta, khi đã mở mang, là thuộc về nhờ tại cái sức biết phân biệt mà luyện tập cảm-giác ; sau nữa là lấy lời nói, mà mách bảo cho biện biệt cái kết-quả về sau ; rốt nữa, là khiến cho ghi nhớ những cái sự vật đã biết, cho nên bà chế tạo ra được nhiều đồ vật, để mà luyện-tập các cách phép tắc của bà. Bà chia ra làm bốn đoạn, toàn nói về cách luyện-tập hết thảy. Đoạn này, không dịch ra đây, vì bài đã dài lắm, kỳ sau sẽ tiếp.

Nghe đâu bà lại còn muốn nghiên-cứu khoáng-trương thêm các phương pháp, để dạy các trẻ con đã lớn tuổi, rồi dạy cả kỷ-hạn ở vườn Dưỡng-mông, mà đều kỳ hạn tới khi học-hiệu, trong ấy cái mạo-tích có đạt đến chưa không, chưa biết trước đặng, nhưng lấy cách nuôi dạy trẻ con trong sở Mông-dưỡng-viện, thời thế-giới cũng đã công nhận, cho là cái phương-pháp rất có giá trị, vậy thời đồng-bào ta nên mau nghiên-cứu, mà lợi-dụng lấy cái phương-pháp đó. Đương lúc bọn Khai-trí tiến-đức xướng lên cái chủ nghĩa thiết lập Âu-tư-viện, là sự lợi ích chung cộng trong nước, nên chi tôi thấy những bài có quan-thiết với việc hiện thời, mà lược dịch ra đây, để công-hiến các nhà giáo-dục tham-chước lại.

Đạm-Phương nữ sử

Do Võ Phi Hùng Cựu HS Petrus Ký (67-74) tặng Huỳnh Chiếu Đẳng chủ Kho Sách Xưa Quán Ven Đường. (Từ microfilms của Đại học Cornell)

VĂN UYỂN

Đèn kéo quân

Muôn binh nghìn tướng vẽ vời nên,
Thu xếp giang sơn một ngọn đèn,
Bóng chặt tỳ hưu quanh trước mắt,
Tiếng im xa mã động ngoài ven,
Vui lòng thắng đỏ tranh khoa thưởng,
Thay mặt ông xanh giữ lợi quyền.
Lửa tắt giời thu khi phục đán.
Ba quân bình định chốn trung-nguyên

Xuân mai, Phan-thiết-Hác.

Ông tượng

Đề đất cất lên bụt!
Ai rằng bụt chẳng linh!
Giơ tay toan những sự!
Mắm miệng trông cũng kinh!
Tới cửa đều xưng tội!
Gần chùa chớ gọi anh.
Hằng hà sa số phúc!
Chỉ nể chút lòng thành.

Nghĩa-hương, Ng q.-Trạch.

Nên chơi

Chơi cho liền chán lại hoa chè,
Ai bảo đừng chơi tớ chửa nghe.
Cờ thế đi quanh chưa đủ nước,
Nhân tình nhạt nhẽo thế mà mê.
Biết bao công nợ về nghiên bút,
Vẫn cứ đa mang với rượu chè.
Một cuộc phù sinh chơi mấy lúc.
Nửa đời không nhẽ hóa ra nghê.

Kế-đình, Đinh đức-Huệ.

Trung thu thưởng nguyệt

Dì giăng tưởng lạ hóa ra quen.
Quen vị chơi thu đã mấy phen.
Mở mặt cho nhìn vừng ngọc trắng.
Chen gương mới tỏ đám trời đen.
Cỏ cây hớn hở đầu non gác.
Cá tép tưng bừng đáy nước in.
Say tỉnh thâu đêm chung chạ bóng,
Phen này ta nguyện kết tơ duyên.

Nam-hồng, Lê-trần-Giản.

Tiễn người đi lính

Dẫy liễu Ly-đình khói tỏa đen.
Tiễn người cung kiếm hội đua chen.
Bụi tung bãi cát mê cờ súy,
Vượn réo thành non lẫp hiệu kèn.
Mấy khúc dương quan người xướng [họa
Đôi bờ Dịch-thủy khách hờn ghen.
Đài mây chửa tỏ tên anh kiệt,
Sự nghiệp xin đừng ướp giọng men.

Thăm người bạn nhà quê

Bóng tre ánh núi mái nhà om,
Ba mấy năm trời lẫn nước non.
Dưới gốc thông nghe chim gọi bạn,
Bên cầu ván ngắm cá rờn con.
Tương-như mấy kẻ so giây phiếm,
Mạnh-hiệu nào ai chuốc chén son.
Chim nỗi thẹn vương trò chuyện thế,
Nhớ thương riêng giải bóng trăng tròn.

Thăm bạn không gặp

Lối cỏ xanh om khách vắng teo,
Lần bồng in suốt mảnh trăng treo.
Cách năm đào cỗi khoe hoa nở,
Mừng mặt chim vườn vỗ cánh reo.
Hòn đá ba sinh tình luống thẹn,
Mái chèo muôn dặm mộng xa theo.
Non bồng tin-tức sao mà vắng?
Riêng nhắn bên trời cánh hạc veo.

Cảnh-viêm, Đinh-gia-Hân

Tự do diễn đàn

Một việc sở Cảnh-sát nên thi-hành

Ngẫm xem Hanoi là nơi kinh-thành to tát, phố xá càng ngày mở rộng, dân-cư càng ngày đông đúc, việc tuần phòng tuy nghiêm nhặt, lính cảnh-sát tuy có tăng lên, mà sao xe-cộ đi phố nọ sang phố kia, vẫn thường chạm nhau, người bộ-hành vẫn thường bị xe đè; tối đến, đi qua chỗ vắng vẻ vẫn thường bị kẻ bóc lột, quân gian-phi vẫn thường lẩn lút, chờ có cơ-hội, là vào nhà người ta, chẹt người lấy của, lại lắm lúc đêm hôm, có nhà bị hỏa-tai, mà sao những nhà lân cận, những người tuần-cảnh, vẫn thường ít ai biết sớm mà cấp cứu nhau...??? Những việc như vậy thường hay xẩy ra, là tại sở Cảnh-sát chưa thi-hành theo luật trị an thành phố như các nơi đô-hội ngoại-quốc vậy.

Ký-giả không tài năng gì, nhưng tai nghe mắt thấy những việc của sở Cảnh-sát các nơi thi-hành rất nên hiệu nghiệm, mà giữ được trật-tự cho thành phố, nên ký-giả bộc-bạch mà bàn một vài ý-kiến ra đây, tưởng không đến nỗi vô ích vậy.

Chẳng nói thời ai cũng biết đường sá ở Hanoi thường chật hẹp, nhất là các phố người mình ở, lại càng chật lắm. Đã chật mà lại nhiều đường gặp nhau, như con đường hàng Đào đi lên đến chợ Đồng xuân, người đi kẻ lại, xe tay, xe ô tô rầm rậm suốt ngày, giá sở Cảnh-sát đặt lính tuần-cảnh đứng ở ngã ba các con đường gặp nhau ấy, để ngăn ngừa lúc đông người, đông xe, cho qua lại các phố từng hồi một. Làm như vậy là giữ trật-tự cho người đi đường, mà ít xẩy ra hoạn nạn. Phải đặt lệnh cấm không cho kéo xe rong phố như các phố người qui-quốc ở vậy. Mà cốt-yếu nhất là mỗi người cảnh-sát phải có một cái còi hiệu, vì cái còi đó có can-hệ với sự trị an trong thành phố. Tính-mệnh người ta sống sót trong lúc nguy cấp là cũng nhờ vì có cái còi hiệu của sở Cảnh-sát đặt ra, vậy thời mỗi một người dân nên có một cái còi ấy để hộ thân, phòng khi động dụng, nhỡ quân gian-phi nó cướp lột mình hay xông đột vào nhà người ta ai trông thấy thời rúc còi hiệu lên, tự nhiên lính cảnh-sát các đường các nẻo nghe tiếng tất phải đổ dồn nhau lại, mà chặn thì chúng nó không còn phương mà tẩu thoát được. Như vậy đã tiện cho người bị nạn khỏi phải hô-hoán mà hoặc giả có người cảnh-sát nào có tình bằng chân như vại, cũng phải làm hết bổn-phận mình. « Ký-giả còn nhớ một đêm, lúc rạp hát kia gần tan, nhân có việc, ký-giả về sớm, xe vừa kéo đến phố hàng Bạc, một thằng kẻ cắp chạy sau, giật mất cái mũ nhung mới mua lúc chiều, chạy vào ngõ hẻm, ký-giả vội vàng quay xe tìm một người cảnh-sát gần đấy nhờ bắt hộ quân gian đó, nhưng hắn bảo: (thôi! chúng nó chạy biến mất thì tôi cũng chịu, không biết đâu mà theo được, ông đành đi báo sở Cẩm mới được). Nghĩ gặp người tuần cảnh, ở không hết phận-sự mình thời đáng giận, giá có nhớ số lính thì chắc hẳn cũng không yên. Ký-giả lúc đó cũng có còi, song không phải là nơi dụng được còi, nên đành chịu mất của vậy. » Ấy một việc nhỏ thường xẩy ra hàng ngày, người mất của có đi thưa cũng là vô ích, vì đã mất của, lại mất ngày giờ, mà mất vẫn hoàn mất. Đến như việc hỏa hoạn, người ta biết mà rúc tiếng còi lên thì kẻ qua người lại, kẻ gần người xa sẽ tấp nập đến cứu cấp nhau, mà nhà bên cạnh cũng đã biết mà giữ cho khỏi hại đến mình. Từ xưa đến nay, biết bao nhiêu nhà bị nạn cháy lây, cũng là vì không biết mà phòng, ở nơi thôn xã còn ngại ngùng, chớ ở Hanoi ta thì vì rất là tiện, nếu đánh giây nói thời nhà cứu hỏa tới ngay...

Sự đặt thêm lính cảnh-sát gác các đường là cần mà sự mỗi người nên có một cái còi thật lại nên cần hơn. Tưởng sở Cảnh-sát nên lưu tâm mà thi hành hai điều đó thời rất hạnh-phúc cho dân thành-phố, vì ngày tết Nguyên đán sắp tới, quân gian-phi lại càng nảy thêm ra. Nếu không có hiệu lệnh nghiêm nhặt như vậy thời người nhà quê, kẻ thành-thị cũng chồn đồn về cái tết này.

Sau khi nhà nước mà đặt nên luật pháp cho sự tuần phòng ở thành phố ta mà có hiệu nghiệm, thời sau này các tỉnh khác cũng theo như vậy chẳng là dân ta được một phần hạnh phúc về sự an cư lạc nghiệp ru?

Đỗ đức-Dật

Dư luận Nam-kỳ

Luận kiếp con người Trung-lưu và hạ-lưu

Xét Tạo-hóa sanh con người ta ra mà chen lấn nơi cõi doanh hoàn này, tuy là, màu da đen, đỏ, trắng, vàng khác nhau; nòi giống, phong tục chẳng hợp nhau, cho tới lời ăn tiếng nói, dọng cười mỗi mỗi đều khác nhau mặc dầu, nhưng thứ nào cũng đều phải do theo tam-cang ngũ-thường làm gốc. Người có phước đặng giàu có, kẻ vô phước thì nghèo nàn, song giàu nghèo ở nơi tay Tạo hóa tiền định chẳng phải tại ý người muốn mà được. Con người ở đời, kể từ thuở mới lọt lòng mẹ mà mở mắt ra thấy được nhân-vật trong thế gian này, cho đến lúc trưởng thành, thì cái khổ sở của cha mẹ đối với con thật là vô ngần vô kể. Kìa như công thập ngoạt hoài thai rất nặng; nọ là ba năm bú mớm bồng ẵm quá gay; dần dần biết ăn biết nói đủ điều thì lại lo dạy biểu lần lễ-nghi phép tắc; cho đến được nên 7, nên 8 tuổi, thì cho đến trường học tập; cũng trước học lễ, sau học văn; nhưng, ái ơn ấy, cái công ấy, và cái khổ ấy, cha mẹ chẳng hề biết kể nể với con bao giờ; chỉ biết có một sự cầu trời khẩn phật, trông sao cho con mau lớn khôn, cho mau nên người, tâm tánh hiền lành, sáng láng, học hành cho thông-minh hầu ngày sau có làm được thầy thông, thầy ký, ông cai, ông xã chi chi, bằng chẳng cũng nên danh kỹ-nghệ thương-mại, điền-chủ, phú-gia; không nữa cũng làm thợ làm thầy, chi cho đứng đắn; vì sách có câu: « Nhứt nghệ tinh, nhứt thân vinh ». Đặng vậy thì cũng đủ gọi cho là ích với đời dầu nhỏ lớn chẳng nài, miễn biết gánh vác cái trách-nhiệm làm người, tùy phận sự ở đời là đủ. — Đây là nói riêng về phần tu-mi nam-tử. — Phải cho cần mẫn siêng năng trong công việc làm, công bình chánh-trực trong việc trị. Phải biết đãi kẻ đồng chủng mình như thể anh em ruột già; biết thương người khác thể thương thân, thì tự nhiên kẻ dưới mình, mới thiệt dạ, thiệt lòng kính mến mình, kính phục mình, gọi mình là người trưởng thượng, như thầy như cha, như kẻ cầm cây đuốc để rọi đường đời, dìu-dắt đoàn hậu tấn. Được vậy cha mẹ mới đẹp mặt nở mày, mới toại kỳ sở nguyện; mới chẳng tiếc công mang nặng đẻ đau, ăn cay uống đắng.

Chớ còn như lớn lên làm con mà ham phóng đãng ăn chơi, không ham học tập, làm cực lòng cha mẹ, mỏi dạ sư huynh, đã uổng một kiếp không nên người, uổng sinh trong xã-hội. Chừng biết ăn năn, thì sự đã rồi. Nghèo hèn ấy tại mình phải nào là thời-vận.

Còn may mà có của tiền tập ấm, của mẹ cha để lại, phần nhiều những người như thế cũng ít hưởng của ấy được trọn đời; chẳng lợi chi cho nước mà cũng không chút ích cho dân, duy có trơ trơ cái thân hình như nệm nan hình gỗ mà tính số cho đủ đầu; cũng lăn-xăn lố-xố cho đầy trời chật đất! Sẵn của tiền thả luông hoang-đàng, trà-đình, tửu điếm vân vân..... làm cho bại hoại sự nghiệp của Tổ-tông bấy lâu gây dựng, chớ có biết chi là nhân, là nghĩa; Sách có câu: « Tri dụng tài, tắc tài vi ngã nô; bất tri dụng tài, tắc ngã vi tài nô ». mình biết dùng tiền của thì tiền của là tay sai của mình, còn mình mà không biết dùng tiền của, thì tất nhiên mình là tay sai của tiền của. — Mà hễ, ra đến thân cùng khổ rồi, th những người như vậy dám làm điều quỉ giận thần hờn; làm điều tội lỗi, hoặc trộm, hoặc cướp, hoặc xoi bói đầu này đầu kia; mà dầu có vạn thuật thiên mưu đi nữa, thì chẳng qua là cái cốt của đứa tiểu-nhân phải vậy đó thôi. Hỡ thay!!

Còn nếu có ăn học được lem-nhem đi nữa, lo ra làm việc làm vàn, thì đã có tánh tự đắc, tư kiêu, chẳng biết tuân trực đạo nhi hành, chỉ biết có một điều dĩ kỷ hiền nhi tấn. Nắm đặng quyền trong tay thì quanh năm chỉ mong ích-kỷ hại-nhân, sâu dân mọt nước. Hoặc cậy Khổng-phương-huynh mà mua chức mua quyền, hoặc gả vợ con chúng mà cầu vinh cầu phước. Đắc-quyền thế hiếp người cô thế, được giàu sang thị kẻ nghèo nàn. — Mong mài dao cho thiệt bén, nhắm trong đám dân lành mà quơ, nhắm họng cũng nên, nhắm đích trôn cũng phải: miễn là chứa cho đầy cái túi tham nang vô để máu mủ của dân ấy là toại lòng. Dường ấy cũng cho là phụ-mẫu chi dân nữa sao?

Như năm nọ tại tỉnh kia, có hai chú hương nọ, bởi động hào tài, nên ra đấu phú, bắt chước theo Vương-Khải, Thạch-Sùng thuở trước, tuông của mà tranh chức Phó-tổng. Một đàng thì tốn năm, bảy chục ngàn, đắc cử mà không đúng tuổi; bị bất; cũng như không làm cho tiêu điền sự-nghiệp, rồi gọi rằng: « Thiên định thắng nhơn ». — Còn một đàng thì tốn cũng ba, bốn chục ngàn, không đắc cử mà được, thì cũng ngáp gió, rồi cũng gọi được rằng: « Nhơn định thắng thiên ». Dámmua một lá thăm từ 50 cho tới hai ba trăm đồng. Những người như vậy thì chỉ có lấy cái thế-lực kim tiền mạnh mẽ, chớ chẳng có biết lẽ phải là gì. Của dường ấy, tiền dường ấy, phải chi đồng chung nhau mà lập một cái xưởng cái hãng chi cho to tát, hầu có tranh dành đoạt lợi với ngoại-bang, thì chẳng là hữu ích cho đời lắm ru. Chỉ như tranh đấu với nhau như vậy, cũng là tiếng để đời, song tiếng chẳng lành, ngàn năm đời còn dị-nghị

Hỡi ôi! Làm người thiệt quá khó!

Xét cho kỹ thì Tạo-hóa rất đúng mực công-bình mà lại các cớ sắp đặt chi cho kẻ nầy người khác, đặng để gương cho đời soi đường ngay nẻo vạy.

Trung ngôn nghịch nhĩ.

Long-giang, Phan-Trường

VIỆC HANOI

Giá bạc. — Kể từ ngày 22 Novembre này, giá bạc ở kho Nhà nước định là 7 f. 10.

Thư từ ở Pháp sang. — Tàu *Hanoi* ở Fort Bayard chạy Haiphong ngày thứ hai có mang cho bên này mấy bao thư ở Pháp gửi sang.

Quan Thống-sứ đi kinh lược — Như lời bản-báo đã đăng trong số hôm qua, quan Thống-sứ Monguillot đã lên kinh-lược tỉnh Phúc yên sáng hôm nay. Chủ ý ngài là đi thăm mấy cái đồn-điền lớn ở trên ấy. Chiều nay ngài lại về Hanoi, để sáng mai cùng với quan Toàn-quyền Baudoin vào Ninh-bình thăm đồn-điền Chợ-gành.

Cuộc sổ số ở Nam kỳ. — Trong số ngày hôm qua, bản-quán đã đăng những số trúng giải trong cuộc sổ số của hội Tương-tế Nam-kỳ rồi.

Nay được tin rằng cái số 16.540 trúng giải vạn đồng là số bán tại Huế. Nếu vậy thì Trung-kỳ năm nay vận đỏ quá, ai cũng nhớ rằng kỳ sổ số công-thải trước, số vạn đồng cũng về phần một ông giáo ở Hà-tĩnh, (Trung-kỳ); còn hai giải thứ hai mỗi giải được 5 000 đồng thì một số tại Bến-tre (Nam-kỳ) và một số bán cho một người buôn bán ở Saigon đường Catinat.

Hai giải 1.000 đồng nữa thì một số bán tại Gò-công (Nam-kỳ) một số bán tại Kratié (Cao-mên). Về phần Bắc kỳ ta chưa có tin ai trúng giải nào.

Đấu-xảo canh-nông. — Nay cấp cho quan chánh Hội-đồng hội đấu-xảo Canh-nông 3.000 đồng để sửa-sang các khu nhà trong trường đấu-xảo Canh nông và làm thêm một cái nhà tròn con.

Thi tri-huyện. — Sáng hôm qua, tại phủ Thống-sứ đã bắt đầu thi tri-huyện. Kỳ thi này mở riêng cho các ông tham-tá ngạch tòa Sứ. Số tri-huyện định lấy là 3, mà chỉ có một mình M. Đỗ-Thúc, tham-tá phủ Thống-sứ đến ứng thí.

Ai tín. — Bản-quán được tin buồn rằng ông bà mục-sư Cadman vừa mới bỏ mất cô con gái là cô Agnès Elisabeth Cadman ngày 21 Novembre, năm nay mới có 7 tuổi.

Chiều hôm nay, hồi 4 giờ đã cất đám. Bản-quán có lời chia buồn với ông mục-sư và quí phu-nhân.

Phủ Toàn-quyền. — M. Ng-Tín, thư-ký hạng sáu, do nghị-định ngày 17 Octobre 1922 để ra ngoại ngạch để tòng sự tại tòa Sứ-thần Pháp ở Nhật-bản thì nay lại ở lại tòng sự phủ Toàn quyền.

BÁN: Xe ô-tô hiệu « *Dodge* » còn tốt lắm, đèn điện và bấm điện chạy được xe, không phải quay, bàu hút nước săng (carburateur) hiệu Zénith, tốn ít nước săng, bánh xe kiểu tây đủ bộ; nhiều đồ thay đổi chữa chạy. Xe này chủ nhân vẫn tự lau chùi và cầm máy lấy.
Thực là một dịp rất tốt. Định giá 2.000 $ 00. Hỏi M. Duchesne, 3, Rue Jean-Dupuis, Haiphong. 3356

Người thợ mộc bị ngã đã chết. — Trong số báo trước, bản-báo có nói rằng một người thợ mộc coi giỡ trần nhà ở phố Vọng-đức bị ngã vỡ đầu phải khiêng vào nhà thương.

Sáng hôm nay được tin rằng người cai chết ngày hôm qua. Người tên là Hoàng-v-Kim đang làm thuê cho Mme Nguyễn-thị-Giang ở số 6 phố Vọng-đức.

Xem cái việc rủi ro này với hai việc nữa mới xẩy ra trong khoảng mười hôm nay thì đủ rõ là cái luật đền bồi cho những thợ thuyền bị rủi ro trong khi làm lụng nên thi-hành tại đây lắm.

Vẫn thế mãi. — Ngày 20, hồi 7 giờ tối, người ta thấy một cái xác con trai mới đẻ vứt ở đường Bobillot. Đã cho đem vào nhà xác.

(Xem trang thứ ba, cột thứ hai)

Các tàu ở Marseille giao-thông với Haiphong

Hãng tàu biển Messageries Maritimes ở Haiphong vừa đệ trình quan Thống-sứ cái sổ ngày tàu chạy từ Marseille đến Haiphong và từ Haiphong đến Marseille như sau này, bản báo tưởng nên đăng để các nhà hay giao-thiệp với nước Pháp được rõ:

Tên tàu	Ở Marseille chạy	Ngày đến Haiphong	Ở Haiphong chạy	Ngày đến Marseille
Paul-Lecat	4 Novembre	6 Décembre	16 Décembre	19 Janvier
André-Lebon	10 Novembre	ne touche pas Haiphong	24 Décembre	27 Janvier
Amboise	24 Novembre	26 Décembre	24 Janvier	27 Février
Cordillère	1er Décembre	4 Janvier	10 Février	16 Mars
Angkor	15 Décembre	18 Janvier	24 Février	30 Mars
Angers	29 Décembre	1er Février	10 Mars	13 Avril
Azay le Rideau	12 Janvier	15 Février	24 Mars	27 Avril
Porthose	26 Janvier	1er Mars	7 Avril	11 Mai
Paul-Lcat	9 Février	15 Mars	21 Avril	25 Mai
André-Lebon	23 Février	29 Mars	5 Mai	11 Juin

107

TRUYỆN

MƯỜI NĂM VỀ SAU

(*Dix ans plus tard*)

tức là truyện

(Ba-la-gia-luân Tử-tước)

Soạn-giả : ALEXANDRE DUMAS

Dịch-giả : PHẠM-BỬI-CẦM

Thái-hậu lại nói:

— Vậy nên ta đã cố dỗ dành khuyên bảo Bệ hạ nhận lấy. Vả lại, bởi cái việc rộng rãi này mà tướng-công được danh tiếng nên hẳn cũng có nhiều người nó ghen tị, mà có lòng xui giục Bệ hạ đừng nên nhận cái của kia. Ta đã phải chống chỏi hộ cho tướng-công Ta mong rằng ta chống chỏi cho tướng công khỏi phải chịu cái sự trái ý ấy.

Mã-gia-linh, mắt thì lừ đừ, mà lầm bầm rằng:

— À! Rà! Ấy cái việc ấy thì. Nay tôi cũng không còn sống được bao lâu nữa, nhưng còn thoi thóp phút nào thì tôi cũng không quên được.

Thái-hậu nói tiếp rằng:

— Vả lại, ta nói để tướng-công hay. Ta mà đã giúp được cho tướng-công cái việc ấy cũng không phải là không khó nhọc đâu

— À! Góm nhỉ! Thần-hạ cũng xin tin rằng có vậy. Ối! ối chao ôi!

— Trời ơi. tướng-công làm sao thế?

— Thần-hạ chỉ cứ nóng lòng sốt ruột lên đấy thôi.

— Vậy chứ tướng-công đau đớn lắm phải không?

— Như một kẻ có tội phải sa địa-ngục vậy.

Bấy giờ Côn-bê muốn chui ngay xuống sàn gác cho khuất mắt.

Giáo-chủ lại nói:

— Thế ra lệnh bà nghĩ rằng Bệ-hạ... Giáo-chủ ngừng lại một phút ... rồi lại nói: Bệ-hạ đến đây để nói cám ơn một câu đấy phải không?

Thái-hậu đáp:

— Nghe như vậy.

Mã-gia-linh quắc mắt lườm Côn-bê một lần nữa.

Lúc ấy, trong các phòng khách đợi đang đầy ặc những người, nội giám vào báo rằng ngự-giá đã đến. Nghe tin thì trong nhà rối lên tứ tinh, Côn-bê nhân ngay được lúc ấy mà truồn ra cửa.

Thái-hậu cũng đứng dậy mà chờ Thiếu-đế đến.

Vua Lô-y thập-tứ vào đến cửa phòng hai mắt nhìn thẳng ngay vào giáo-chủ.

Giáo-chủ thì nghĩ rằng không còn trông mong ti gì được nữa, nên thấy nhà vua đến mà cũng chẳng buồn động đến thân.

Một tên nội-giám dun một cái ghế-bành đến bên giường. Nhà vua chào Thái-hậu, chào giáo-chủ, rồi ngồi xuống ghế. Thái-hậu cũng ngồi. Xong rồi nhà vua nhìn lại đằng sau, tên nội-giám hiểu ý, tức thì đi ra ngay, và ra hiệu cho các đình-thần đứng ngoài cửa cũng đều lảng đi cả. Bấy giờ trong phòng cùng với những bức bồ-vi bằng nhung kia, mà cùng lặng ngắt như tờ.

Thiếu-đế còn trẻ người non giạ, mà lại ngồi trước mặt một người đã từng làm sư phó cho mình từ khi mình mới sơ-sinh, đang trong cái cảnh chết trang nghiêm long trọng ấy, thì nhà vua lại càng thêm nể thêm vì, không dám bắt đầu câu chuyện trước. nghĩ bụng rằng một lời mà đã nói ra thì tất phải là lời nói có giá trị, bất duy là đối với những sự vật ở thế-gian này, mà cả đến những sự vật ở thế-giới khác nữa.

Còn như giáo-chủ thì lúc bấy giờ trong lòng chỉ nghĩ đến cái tặng-sản mà thôi.

Giáo-chủ mà sở-dĩ mặt ủ mày chau, không phải là vì bệnh-tình đau đớn mà thế đâu; chính là vì trong lòng đang chờ đợi cái câu nói cám ơn nó sắp sửa ở trong miệng nhà vua ra, thì bao nhiêu mối hy-vọng lại hoàn sẽ đi đứt hết.

Mà lại là Mã-gia-linh tiên phong phá cái cảnh điềm tĩnh ấy, mà rằng:

— Thánh-thượng đã ngự giá đến Vinh-xen à?

Thiếu-đế gật đầu.

Mã-gia-linh lại nói:

— Đó là thiên-ân ban cho kẻ sắp chết này, làm cho chết cũng được nhắm mắt.

Thiếu-đế đáp:

— Trẫm mong rằng trẫm đến thăm đây không phải là thăm một người chết, mà là thăm một người bệnh nhân còn có thể thuyên giảm được.

Mã-gia-linh lắc đầu ngụ ý rằng: Bệ-hạ hẳn-hoi lắm đấy, nhưng mà điều đó thì tôi biết hơn.

Giáo-chủ nói:

— Muôn tâu Bệ-hạ, bệ-hạ đến thăm lần này là lần cuối cùng. Là lần cuối cùng đấy.

Vua Lô-y thập-tứ nói;

— Nếu phải vậy ra, Đức-ông giáo-chủ ơi, thì Trẫm đến phụng-giáo một lần tối-hậu. Muôn việc Trẫm đều trông ơn ở Đức-ông.

Thái-hậu bụng đàn-bà, không hay cầm được nước mắt. Thiếu-đế cũng ra vẻ rất động tâm, mà Mã gia-linh thì lại càng cảm động hơn cả, song cảm động vì những cớ khác.

Đến đây lại thấy yên lặng một hồi.

Thái-hậu lấy khăn lau má, còn nhà vua thì đã dẹp được mối cảm tình, bèn nói:

— Trẫm mang ơn Tướng-công nhiều lắm.

Nhà vua nói vậy thì cặp mắt của Giáo-chủ nuốt trửng ngay lấy nhà vua, bởi vì Giáo-chủ biết thân rằng cái giờ tận số đã đến.

Thiếu-đế lại nói:

— Trẫm đến thăm Tướng-công đây, cốt nhất là đến để thăm tạ cái thịnh tình tối hậu của Tướng-công đã có lòng với trẫm.

Giáo-chủ, hai má lõm vào, mồm thì há hốc ra, trong ngực sắp sửa bật ra một tiếng thở dài rất là ai oán, xưa nay chưa từng có tiếng thở dài nào như thế bao giờ.

Giáo-chủ nói:

— Muôn tâu Bệ-hạ. Ngu-thần cũng có làm khánh kiệt cả cửa cả nhà, bóc lột cả của con của cháu, điều đó cũng có khi tệ đấy. Nhưng mà ít ra hãy được một điều, Thiên-hạ không ai bảo rằng ngu-thần không chịu khuynh-gia bại-sản để tận hiến cho ngô-hoàng.

An-na Thái-hậu lại khóc.

Thiếu-đế nói:

— Mã-gia linh công hỡi! Trẫm coi ra thì Tướng-công hiểu sai cái ý trẫm nói.

Ai giờ nhà vua còn ít tuổi mà nói được cái giọng nói rắn giỏi đến thế.

Mã-gia-linh chống khửu tay nhổm dậy.

— Đây không phải là chốn làm cho qui-quyến phải khánh-kiệt, mà cũng không phải là chốn bóc lột những tử đệ của tướng-công. Ô! Không, không có thế đâu.

Mã-gia-linh nghĩ thầm rằng: « ăn thừa rồi mới trả ta đây, vậy ta phải cố cật sức mà lôi lấy cái miếng nào to nhất ấy mới được ».

Thái-hậu thì nghĩ rằng: « Nhà-vua đã sắp động lòng đây, đã sắp làm ra ta đây phóng túng kẻ giờ. Bao giờ lại có được cái cơ hội làm giàu như cái cơ hội này. Ta chớ để cho nhà vua phải hao tài tốn của mới được ».

Giáo-chủ nói thật to lên rằng:

— Muôn tâu Bệ-hạ. Tệ-quyến đông miệng ăn lắm, Tiện-chư-diệt-nữ sẽ phải thiếu ăn thiếu tiêu, mà ngu-thần thì còn đâu nữa.

(Còn nữa).

ĐỒNG-HỒ
đeo tay kiểu vuông
BỌC VÀNG, BẢO HÀNH 10 NĂM
Máy chạy tốt
nhất hạng
Mặt sứ kim
có chất dạ quang
Giá. . . . . 8$50
BÁN TẠI HIỆU :
A. PERROUD (Nhà xanh)
39, Phố Paul Bert. — HANOI
2009

Hỏi kẻ phải đau

Xin hỏi các người Nam Việt phải đau ngực, phải ngộ lạnh, phải đau thì quản mấy đã chữa thuốc không phải dưỡng, hoặc là đã khỏng chữa nhất nào cả, nay hỏi những người phải đau thì quản đã kinh niên, hoặc phải đau ở phổi ; xây hỏi các người phải những lao, nay tôi khuyên các người nên chữa ngay đi.

Bệnh đau phổi, trước kia tôi đã bảo là một bệnh ghê gớm, vì bệnh ấy là một bệnh truyền tật nhuyễn tiu. Nghĩa là ai có bệnh ấy thì truyền cho con cái, truyền cho cả một đời người sau nầy không sống được bao nhiêu và phần nhiều không sinh đẻ được.

Lời tôi nói đây quan trọng thế nào các người có hiểu không ? Nếu có bệnh mà không chữa đi, thì trong 50 năm, hoặc 100 năm nữa giống Nam-Việt tiêu diệt mất, vì người có bệnh lao thì sinh ra những con cái phần nhiều không sống được. Người có bệnh lao mà có thể sinh con để cái được, thì chỉ sinh con cái yếu ớt, gầy mòn thôi.

Hỡi người Nam Việt, nên các người không muốn giống Nam-Việt hao mòn đi, nên các người không muốn giống Nam-Việt tiêu diệt đi, thì chữa bệnh đi mới được.

Vậy các viết thư cho hiệu Rhô-nhê MONTÈS số 81 Paul-Bert Hanoi mà hỏi mua một lọ BRONCHOSERUM giá là 3 hào. Sáng và chiều trước khi ăn cơm, thì nống một thìa xáy, nống một lọ, thì thấy khỏe mạnh và hết đau.

BRONCHOSERUM
Một lọ. . . . 0$90

Vin Tonique Tonkinois
Rượu tonique vừa bổ lại vừa ngon, lại có ích cho đàn bà ở cữ.

DẦU CÁ MỚI ĐẾN
Thật tươi, thật tốt. Dầu cá có nhiều thứ, thứ hung-hung (*blonde*) và thứ mài nâu (*brune*).
Thứ hung-hung (blonde) mới thực là thứ tốt, mà thứ hung-hung (blonde) ấy chính là thứ Dầu cá của hiệu *Monitet* bán, quý-khách nên nhận kỹ kẻo lầm.

Thuốc chữa bệnh hen rất thần hiệu
(SIROP N)
Một chai. . . . 1$60
Thuốc viên bổ huyết Pilules Pinck »
Một lọ. 4f.45
Bộ 6 $65 đến 6 $70
Sáu lọ. . . . . 24 f. 50
Bộ 3 $60 đến 3 $70
Thuốc nước bổ huyết
« LE PEPTO KOLA ROBIN »

LE SIROP D'HÉMOGLOBINE MONTÈS
Thuốc trừ bổ bổ huyết
Mỗi chai phần tư lít. 1$00
Một lít. 3 50

MORRHUOL CHAPOTEAUT
Simple et creosoté. Dầu cá viên hạng bổ tỳ và hạng chữa bệnh lao

CACHETS ANTIGRIPPE
Trị bệnh sốt dịch : như bệnh grippe bệnh cúm về mùa nầy thường hay hại người nhất là bệnh grippe, nhiều người phải chỉ trong vài ngày thì chết.
Ai có người phải bệnh ấy nên đến bán-hiệu mua 3 viên thuốc antigrippes. Thuốc nầy rất thần hiệu để cứu vớ số người ai cũng biết tiếng.
Giá bán mỗi viên một hào
Cách dùng : cách 3 giờ đồng hồ uống một viên rồi nống nước rũ nóng, đắp chăn cho ra mồ hôi. Để càng ra được nhiều mồ hôi càng mau khỏi, nếu muốn cho chóng ra mồ hôi thì nống rõ nhiều nước nóng và ở người cho nóng đều thì chỉ trong 24 giờ lẻ khỏi.
Bào-chế MONTÈS, 84, phố Paul-Bert. Hanoi

KÝ TÊN KHÔNG RÕ
Bản-quán xin các ngài mua báo khi có việc gì viết thơ đòi hỏi bản-quán, thì cho biết tôi số in ở từ giấy gói báo, hoặc là gửi cho bản-quán cái giấy quán ấy, để cho người làm để tìm kiếm. Xảo các ngài thường hay kỹ tên vẫn tắt, hoặc thêm quá, không sao đọc được, thành ra nhiều khi bản-quán không biết ai mà trả lời.

Ngạch thừa-phái. — M. Tế-Nhuong, thừa-phái hạng tư tại Hà-nam trước nghị-định đổi đi huyện Tứ-kỳ (Hải-dương) thì nay lại có nghị định đổi lại Hà-nam.

M. Bùi-đức-Xướng, thừa-phái hạng nhất phủ Lý-nhân (Hà-nam) đổi đi huyện Tứ-kỳ thay M. Tế-Nhuong ở lại Hà-nam.

M. Đỗ-xuân-Hoan, thừa-phái hạng nhì ở huyện Kim-bảng (Hà-nam) nay đổi đi phủ Đoan-hùng (Phú-thọ) thay M. Ng-đình Du về hưu.

Trường Kỹ-nghệ. — Chiều hôm qua, ở trường Kỹ-nghệ có đến 30 cậu học-trò bạn làm máy và bàn thợ mộc vì bị phạt nhiều mà rủ nhau thôi học. Thiết tưởng sắc cậu nên mau tiến trường thì hơn, vì qui-tắc nhà trường nghiêm nhặt thế nào mắc lòng cũng không nên thôi học như vậy.

Gần một người Surveillant biết nói và biết viết chữ Pháp để trông nom trẻ con.
Hỏi tại M. Janvier, Chánh đốc tràng Bảo cô tây lai ở phố Delorme, cạnh nhà Đấu-xảo cũ đường hàng-cỏ.
3353

Lịch sang năm. — Xin nói để các ngài biết rằng lịch sang năm của bản quán đã in xong.
Vậy nếu các đại thương gia gần xa cần phải thừa lịch cho qui hiệu thì xin mời lại ngay bản quán mà đặt trước, nếu không đặt trước thì sau sẽ phải chịu giá đắt và lại hết cả bìa vẽ đẹp nữa.
Sau đây lại in mẫu một ngày đầu năm ta để các ngài biết cho rằng thứ lịch của bản quán làm ra thật rất tiện cho việc xem ngày, mà nhà nào đã có thứ lịch nầy thì bất tất phải mua quyển lịch tàu nữa.

FÉVRIER

16

VENDREDI

Fête du nouvel an annam

小月正
Kiểu Quý-dậu — Sơ Canh-thân
壹初
Ngày Canh-thân
Hành-Mộc — Sao Quỉ
Trực Phá
Kỵ : Hoạch-tạo, An sáng — Thẩu-ngự — Kết-võng Thành-phúc — Hành-táng
LÊ NGUYÊN-BÁN
Xuất-bản hiệu đi về hướng Tây-bắc, giờ Sửu 1h, giờ Thân cũng 9h.

Ier jour du 1er mois du Qui-Hợi

Ngài nào ở xa, muốn viết thơ về, xin cứ gửi cho ông Quản-lý nhà in bản quán như sau nầy :
M. BÙI XUÂN-THANH
61-63, Rue du Coton, Hanoi

Bán một cái auto « Mobilette » thật tốt, giá 6.000 francs. Xin lại xem tại garage Aviat, Hanoi.
3351

Thưởng hàm. — M. Diệp-v-Mai, chánh tổng Cẩm-phả, mông thưởng tùng cửu phẩm văn giai (9.2).
Các lý trưởng thuộc tỉnh Quảng-yên có tên sau nầy đều mông thưởng tùng cửu phẩm bá hộ (9.2) :
MM. Lê-tất-Phan, làng Viên-khê, huyện Yên-hưng ; Vũ-văn-Ánh, làng Bi-giang, huyện Yên-hưng ; Dương-đình-Ngoạn, làng Cẩm-la, huyện Yên-hưng ; Ng-đình-Chuyên, làng Lương năng, huyện Cát-hải.
M. Ng-đình-Phú, chánh tổng thị-sai ở Cửa-văn, quán làng Phúc-linh, huyện Đại-từ (Thái-nguyên), nay được bổ thực-thụ và thưởng hàm tùng cửu-phẩm văn-giai.
Cấp học bổng. — Cậu Bạch-cẩm Lơn và cậu Lương-văn-Lợi, quán ở Sơn-la đều được cấp mỗi cậu mỗi tháng 6 p. kể từ ngày 1er Novembre 1922, để lòng học tại trường Kỹ-nghệ Hanoi.
Nghỉ dưỡng bệnh. — M. Quách-như-Trác, agent technique hạng ba Công-chính cần sự được nghỉ một tháng dưỡng bệnh tại Hanoi.

CÁC TIỂU-THUYẾT CỦA BẢN-QUÁN

BA NGƯỜI NGỰ-LÂM PHÁO-THỦ
của Ng.-văn-Vĩnh dịch, giá. 3$00
ÝY AI HẸN NGỌC THỀ VÀNG
của Ng.-đỗ-Mục dịch, giá. 0,40
THUYỀN TÌNH BỂ ÁI
của Ng.-đỗ-Mục dịch, giá. 0,60
Ngài nào muốn mua, xin viết thư cho ông Bùi-xuân-Thành là quản-lý nhà in Trung-Bắc Tân-Văn, Hanoi.
Tiền cước gởi ngoài.

VIỆC BẮC-KỲ

VẠN-YÊN

Phát hộp. — Bản-quán nhận được bài sau nầy :
Ngày 4 Novembre vừa rồi, ở phố Vạn-yên phải một bữa kinh khủng. Số là buổi sáng vào lúc 11 giờ, nhà Mme Ba phải hỏa ở trong bếp. Song nhờ được linh khố-xanh và lính cơ ở trong đồn cùng những chức dịch trong hạt cho nên lửa tắt được ngay. Thật là may quá, hôm ấy gió đỡ thế mà lửa không lên cùng những nhà tranh bên cạnh vì cái chợ vừa mới dựng. Vì thế không mau tay chữa thì đến ngày mồng 8 tháng một ta nầy mất cả khánh thành chợ mới.
Xuýt nữa thì mấy dãy nhà ấy ra tro hết.
Chợ nầy nà dựng ra thì rất là có ích cho việc mở-mang nền kinh-tế trong vùng Vạn-yên nầy mà các nhà buôn bán ở trang-chân chưa mấy người biết.

HÀ-ĐÔNG

Lời cảm ơn. — Chúng tôi lấy làm đa tạ các quan, các ông, các bà cùng các hội Ái-hữu và dân giáp đã đến phúng, viếng, hoặc đi đưa đám thân-mẫu chúng tôi tại làng Giáng-vũ, Hà-đông, ngày 19 Novembre.
Trong khi bối rối, có điều gì sơ-suất, xin các ngài miễn chấp cho, chúng tôi lấy làm hân hạnh lắm lắm.
Cô-sí-tử : Nguyễn bá-Điu
Nguyễn-bá-Cần
Nguyễn-bá-Kích
Nguyễn-bá-Chiểu,
Đồng bái

VIỆC TRUNG-KỲ

QUẢNG-NGÃI

Ái tín. — Cụ nhạc-mẫu quan Tuần-phủ tỉnh, là phu-nhơn quan cố Thượng Tôn-thất đại-nhơn, và là bà thân-mẫu quan Tri-phủ Hàm-thuận (Phan-thiết) đã tạ thế tại chỗ Chánh-lộ hôm mồng tám tháng chín ta. Cụ nhơn vô thâm con rể, chẳng may thụ bệnh, ra ở tại chùa, cầu trời khấn phật, nằm đất ăn chay, song số mạng ở trời, phật thần khó giúp. Cụ năm nay bướng thọ được 59 tuổi, quả-cực tử thanh-thanh-xuân, giữ tiết nuôi con, thờ chồng trọn đạo, hiện nay con trai gái thảy đều vinh hiển, chánh vội, ngoại rất nổi bận bề, thấy cuộc ở trên đời, đáng khen rằng hoàn phước.
Hôm 16 tới đây, là ngày đưa đám cụ, quan Công sứ có đến thăm. Khi đi quan ra đi, thì trời mưa như đổ, thế mà các quan viên theo đưa và người đi co rất nên đông đảo, liễn đối không biết là chừng nào, tính cả tăng tại núi Chiên-ấn cách tỉnh-thành chừng 4 ngàn thước, đám đưa rất lớn và rất trọng thể.
Bản-quán có lời chia buồn cùng qui-quyến.

Voi phá lúa. — Làng Vạn-lộc-tây thuộc huyện Mộ-đức, ở về miền sơn cước, hoa nhiêu ruộng nương đều ở bên dia núi cả, sơ với các nơi, đất ấy tục gọi « Đồng-mai-con » trong bốn bề, chỉ có đến đêm hôm, phải lo gìn giữ, không thì thú vật ăn phá tan hoang, nhất là năm nay, voi đến phá quá, đi một bữa năm bảy con, đêm nào cũng xuống ăn lúa, không ai dám đuổi; sự nó bị đến người, nên chi hoa lợi mùa nầy, đành chịu cho voi ăn phá. Nghe đâu làng ấy có đến linh xin quan đem linh về bắn, song chưa rõ lúc nầy, đã trừ yên cái nạn ấy chưa.

BÌNH-ĐỊNH

Giá tiền thuê nhà một ngày một tăng — Tại thành-phố Qui-nhơn xưa nay giá tiền thuê nhà cũng không đắt chi lắm ; mà từ khi có lệ bắt đỏ các nhà tranh đi, các nhà ngói khỏi đỡ, nhưng ai có nhà trong đất công thì phải trưng vi tư ; từ ấy mấy chủ có nhà ngói cho thuê, thì cứ mỗi tháng mỗi tăng giá lên : cái nhà trước cho thuê chừng ba bốn đồng, thì nay đã lên đến chín, mười đồng rồi, thế tất cũng còn lên nữa.
Nhưng thế nào mặc dầu, các chủ thuê nhà cũng phải bằm mồi mà chịu, bằng không thì chỗ đâu mà ở !! Bởi vậy nên hễng nghe các nhà tăng sự các công sở hễng kêu van về sự ấy ; phần tiền nhà nước phụ cấp về khoản thuê nhà, thì không đủ cả ; lại phần phụ cấp ấy thì có chừng, mà tiền thuê nhà mỗi tháng mỗi lên. Nếu cứ vậy mãi thì e có ngày kia lãnh lương về giao hết cho chủ nhà chăng ?!!!
Sự ấy chỉ mong cơ nhà-nước mà thôi, hoặc định giá thuê nhà cho có bạn, có chừng ; hoặc gia tăng khoản tiền phụ cấp cho ; thì mới khỏi cái nỗi khổ cực về sự thuê nhà vậy.

Thầy bộ biết thông. — Vì mưa liên miên mấy ngày nên đã làm cây lụt rất to, đáng sá hư hỏng nhiều nơi, xe hơi chạy không được, thơ từ chậm trễ.
Nhứt là khúc đàng ở tỉnh thành xuống Qui-nhơn thì lở nhiều chỗ, và có một cái cầu xi-măng phải trôi hỏng.

(Làm trong thứ tư)

BẠCH-THÁI-TÔNG
SỞ VẬN TẢI
80, Bd Carreau (Phố Nhà)
(ở gần La-ga Hanoi)
TÉLÉPHONE 312
Dọn nhà — xe đi đặc — xe hàng bán ở trong thành-phố và đi về khắp cả các nơi bằng xe ngựa.
Rất nhanh và cẩn thận
GIÁ RẤT RẺ
2091

東興園
ĐỒNG-HƯNG-VIÊN
HANOI — 90, Phố Hàng Buồm, 90 — TONKIN
Giây nói số 272
HIỆU CAO-LÂU VÀ TẠP HÓA
Bản-hiệu mở từ năm 1893, là một hiệu cao-lâu Trung-hoa mở trước nhất ở Hà-thành nầy. Nhà cửa rộng-rãi lịch-sự, có phòng nhỏ để quý-khách ngồi riêng và phòng lớn để đặt tiệc to.
Các quý-khách muốn đặt tiệc tại bản-hiệu, hay là đem về nhà cũng được, giá cả phải chăng.
Các món ăn Tây đều làm được cả, và cách nấu-nướng vừa-vặn, trong-sạch.
Nay bản-hiệu được phép bán cho cả binh lính Tây, Nam, vậy mời các ngài chiếu-cố cho.
2007

MỚI XUẤT-BẢN LẦN THỨ HAI
SONG-PHƯỢNG KỲ DUYÊN
của NGUYỄN-ĐỖ-MỤC dịch-thuật
Có sửa đổi lại nhiều, có thêm nhiều các bức tranh vẽ của hai nhà danh-họa tại Hanoi là M. Tạ-đình-Ninh và M. Trần-Phèn
Lại có mấy lời bình-phẩm của Ngô-thị-Quyên nữ-sĩ
Giá bán . . . . . 0$80
Tiền cước gởi (mỗi quyển). 0 . 20
Ngài nào muốn mua, cứ gửi thư và mandat cho NGUYỄN-ĐỖ-MỤC *Trung-Bắc-Tân-Văn, Hanoi.*
Có gởi bán lẻ tại nhà báo Trung-Bắc và các cửa hàng sách. Mua buôn nhiều có trừ hoa hồng.
3355

Thơ sách-họa

« Em tuy ngày thơ phận gái, nhưng cũng nghiên-bút học đòi, nhân tập những tên Tiểu-thuyết trong báo *Trung-Bắc* tập làm hai bài thơ, xin các bạn đọc báo họa chơi cho vui, bài nào hay nhất, em sẽ xin kính biếu một quyển Tiểu-thuyết trong các sách lấy vào thơ, gọi là tỏ chút tình nguồng-mộ. Những tên sách chỉ hạn trong báo *T. B.* cùng báo *Đông-dương Tạp-chí* ».
Nay kính
Uyển-phương, Phạm-thị-Lan.

I

« *Hen-ngọc-thề-vàng* » có biết không ?
Nghìn năm « *nhi-nữ-tạo-anh-hùng.* »
« *Thuyền-tình-bể-ái* » người xa vắng,
«*Chiếc-bóng-song-the* » luống lạnh lùng
«*Duyên-kiếp Tái-sinh*» bàn chuyện cũ,
« *Sống-hồ Ba-bể* » gột tình chung.
« *Hai-mươi-năm-lẻ về sau* » nữa.
« *Một-chiếc-giầy* » thêu hỏi sự lòng.

II

« *Lệ-cốt-mai-nương* » phận mỏng manh,
« *Tham-vàng-bỏ-nghĩa* » chán nhân tình
« *Kỹ-duyên* những chắc ai « *Song-[phượng,* »
« *Hội-ngộ* » thôi đành đợi « *Tái-sinh.*»
« *Bệnh tưởng* » tư thêm rầy với mộng,
« *Vô-tâm* » Tình lại nhẹ cho mình.
« *Ngự-lâm-pháo-thủ* » người đâu tá,
Mà để « *Trà-hoa-nữ* » bạc tình.

Các nhà mua điện nên biết

Công-ty Điện-khí Đông-pháp có lời để các nhà mua điện biết rằng dùng các cơ-khí tiêu thụ nhiều điện thì hay xảy ra những sự hại cho các máy đồng-hồ (compteur). Vậy nếu máy đồng-hồ sức yếu, thì khi dùng các cơ-khí tiêu nhiều điện, phải báo cho công-ty Điện-khí biết, để công-ty đổi đồng-hồ mới được, vì đồng hồ xảy ra hư hỏng phải chữa, thì nhà mua điện phải chịu tiền.
Công-ty lại nhắc lại để các nhà mua điện ở Hà-nội biết rằng luồng điện 250 volts thì không dùng cơ-khí tiêu thụ hơn 6 ampères (1.500 Watts) được. Muốn dùng các cơ-khí ấy thì phải lấy điện 500 volts (Hà-nội).
Có điều gì không rõ, thì đến hỏi tại nhà Máy. Giây nói số 66 và 333.

Bán đất công ở Hà-nội

Ngày thứ năm 30 Novembre 1922, đúng 9 giờ sáng, ở Tòa Đốc-lý Hanoi sẽ bán đấu-giá 22 lô đất để làm nhà ở ; đất ấy ở tại Hà-nội, khu trong thành (nguyên trước là của công-ty Thỏ-trạch). — Đặt giá bán là một đồng (1 p.) một thước vuông. Cho giả làm sẵn nhà không phải chịu lãi. Trong hạn 18 tháng phải làm nhà ở, có lẽ khi các nhà làm xong rồi thì sẽ thì mà các nhà nào làm đẹp sẽ được thưởng.
Sổ điều-lệ đã đăng nguyên-bản trong Quan-báo Đông-Pháp, số ngày thứ tư 8 Novembre 1922.
Ai muốn xem sổ điều-lệ ấy cùng các bản-đồ đất bán nầy thì lại các nơi nầy mà xem :
1° Sở Văn-tự, ở phố Hàng Trống, số 59, Hà-nội.
2° Phòng Công-sản ở phố Balny, số 9, Hà-nội.
3° Ở Tòa Đốc-lý Hà-nội, phòng Thư-ký.

XIN XEM CHO KỸ

Phần nhiều các qui-khách xem báo thấy có đăng các hạch của bản-hiệu, đến khi về mua lại mua ở hiệu thuốc khác, sau nhỡ mà lầm ra không đổi được, lại viết thư trách bản-hiệu. Vậy gọi có mấy lời kính trình các qui-khách rõ cho và xin các ngài từ rày đã có lòng chiếu-cố đến bản-hiệu thì xin nhận rõ :
« Nhà Bán-thuốc Ed Montès có đồng-hồ ba chuông mà ở ngay giữa phố Tràng-tiền, số nhà 84, Hanoi. »
Nay kính,
ED. MONTÈS,
54, Rue Paul Bert, Hanoi.

CÁC CUỘC ĐI XEM
SĂN-NHIÊN

ĐỔI CHỮ ĐỒNG TÂM !
ĐỔI CHỮ ĐỒNG-TÂM !
Sắp diễn lại lần thứ tư !
Các qui-khách đã đi xem hai ba lần trước chắc cũng biết rằng Đổi chữ đồng-tâm là một tích hát đi thường trong các tích hát từ xưa đến nay.

Tối thứ tư :
CỬA THIỀN TRÀ ĐỊA
Anh Thiền nhờ anh Địa mà được phong lưu phú quí, sau vì Thiền ở ra lòng giàu đổi bạn, cho nên phúc Thiền trời lại đem đãi phúc Địa.

Tối thứ năm :
TẠP KỊCH TRÍCH DIỄN
(*Toàn chèo*)
1· TUẦN TY
2· TRƯƠNG-VIÊN
3· KIM-NHAM

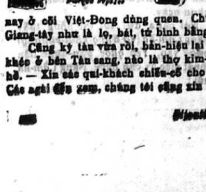
CINÉMA PALACE
(*Nhà chiếu-bóng lớn phố Paul-Bert*)
Tuần lễ từ thứ tư 22 đến thứ ba 28 Novembre 1922
Ba buổi ban ngày thứ năm và chủ nhật chớp từ 5 giờ chiều, thứ bảy chớp 5 h. 30

CHƯƠNG-TRÌNH
Ở DƯỚI BỂ
Phim cảnh tối đẹp và rất hay
BI-KỊCH TẠI EAUX-MORTES
Đại bi-hài kịch chia làm 6 đoạn
Hồi thứ 1, 2, 3 và 4
Nghỉ
HỒI THỨ NĂM TÍCH :
BI-KỊCH TẠI EAUX-MORTES
«CON PHƯỢNG MÁI CON»
Hồi thứ XI
SẮP CHỚP. Một phim ảnh đại-mỹ-thuật Pháp nhan-đề là :
UN COEUR MAGNIFIQUE
Bi-kịch chia làm hai thiên của soạn giả Severin-Mars
Ngày nào cũng có nhạc, chỉ trừ tối thứ hai và chiều thứ bảy

華 PAO-VA 寶
28, Phố Hàng Bồ, Hanoi
號八十四門舖湖行內河京東

Chúng tôi có lời kính trình các qui-khách biết rằng chủ trương của chúng tôi là để chiếu khách, cho nên không những là bán giá thật rẻ, lại còn càng ngày càng thêm hàng lên cho đủ mọi thức, không kể những đồ vàng bạc thường dùng, chúng tôi lại có buôn ở bên Hồng-kông và Shanghai những đồ trân châu, hồ phách, ngọc thạch, nói tóm lại là đủ các thứ thế thức rất qui, lối cổ, lối kim mà ngày nay ở cõi Việt-Đông đâng quen. Chúng tôi lại có bán cả mọi thứ đồ sứ Giang-tây như là lọ, bát, tứ bình bằng sứ, vân vân.

Cũng kỳ tân vừa rồi, bản-hiệu lại mới thỉnh thêm được giảm ba tay thợ khéo ở bên Tàu sang, nào là thợ kim-hoàn, nào là thợ chữa các thứ đồng-hồ. — Xin các qui-khách chiếu-cố cho thời chúng tôi lấy làm cảm ơn lắm. Các ngài đến xem, chúng tôi cũng xin nghênh tiếp một cách rất lịch-sự.
PAO-VA
Directeur, 28 Rue des Pavillons-Noirs

Do Võ Phi Hùng Cựu HS Petrus Ký (67-74) tặng Huỳnh Chiếu Đẳng Chú - Khe Cách Xưa Quán Ven Đường. (Từ microfilms của Đại học Cornell)

Còn ở thủy lộ, thì cũng phải kể chậm trễ cho hành-khách nữa: Vì chiếc tàu *Song-hoi* ở Haiphong vô Saigon, thì độ ba bốn giờ sáng 13 Novembre đi tới cửa Qui-nhơn: tàu vào cửa, thì bị mưa gió in bể, nên tàu đi trật lịch, mà phải mắc cạn, đã có viện lâm khác phụ lực mà lai ra; song *Song-hoi* còn muốn nghỉ chơi ít ngày tại Qui-nhơn, nên đến nay là 15 Novembre hãy còn dinh đó.

Nay có lệnh quan bắt các thuyền giờ phải ra vợi bớt đồ trong tàu ra, để cho tàu nổi lên, đặng tiện bề lai gỡ; mà chưa biết có được tích gì chăng, hay là còn phải nhờ lực tàu khác giúp cho.

Nhơn dịp ấy mà hành khách được dạo chơi thành-phố mấy ngày.

Việc Nam-kỳ

SAIGON

Vỏ ý mang hại. — Sớm mai hôm nọ hồi 11 giờ xe-lửa Govap chạy ra, gần đến tòa Thương-chánh. Trong lúc ấy, lại có một tên Chệt đang đi trong bè, bỗng không lại muốn băng qua đường xe-lửa. Xe lửa chạy vừa tới, còn chừng ta vừa qua, nên bị xe-lửa bắt ra nằm dài dưới đất. Coi lại thì Chệt ta bị bịnh ở trên đầu, ở bàn tay và ở tại cẳng.

Liền đó có người đặt đến nhà thương thì mà bỏ rịt.

Gái lấy Hạch chơi bứt. — Có à Tư nọ lấy tên Hạch gần cửa Banque, độ được ít lâu.

Đến bữa 6 tây tên Hạch cũng đi gác đêm như mọi lần đến lăng sáng ra về tên Hạch thấy à Tư đi mất, và lại tiền hết 80 đồng một cái đồng-hồ vàng giá đáng 32 đồng.

Tên Hạch đi thưa nên có lịnh dạy tìm bắt à Tư.

Xe máy dụng xe kéo. — Thầy bảy Đ... họa sanh giáp việc với bộ phái Candelier đi xe máy đến quai Belgique gần cầu Khánh-hội, bị đụng nhằm cái xe kéo, làm cho cả hai cái xe đều hư hại, nhưng còn may một đều là không hại đến người.

Móc hỏ bao. — Huỳnh-v-Chơn ở làng Quoi-an (Gia-định) đi Saigon chơi, rải bị bọn móc hỏ bao lấy 12 đồng bạc, 2 cái giấy cầm đồ, một cái thì cầm chiết cà-rá 5 đồng, còn một cái nữa thì cầm một bộ nút vàng và một chiếc đồng 7 đồng và 1 cái giấy thuế thân. Tên Chơn đi thưa bóp.

Xin ai nấy có đi đến đám đông, hãy coi chừng bọn móc hỏ-bao cho lắm lắm.

CHỢ-LỚN

Ngưng công. — Hôm nọ bọn thợ nhuộm làm công cả thảy đều phế công việc lối 6 giờ ra có 5,606 thợ, cũng bởi các chủ lò nhuộm đều hạ tiền công.

Bên thợ ấy có mướn thầy kiện, nên thầy kiện xin Cảnh-sát phế giảm.

Hai cái xe hơi đụng. — Ở tại quai Minh-hương có hai cái xe hơi, một cái số 1473 c một cái số 2430 c, chạy tuồi nào mà đụng nhau bể hư về xe hết.

Hai đàng sẽ đến Tòa hộ.

TAM-TÌNH-Y-QUÁN

Ai có bịnh nên biết hiệu «Tam-tình-y-quán» ở phố c Mã-mây, số nhà 91, Hanoi. Mạch lý bịnh căn biết dịch xác; chữa đủ các chứng bịnh, bịnh nguy-trọng, bịnh dã lâu, chữa khỏi được nhiều, hoàn tán cao đơn cực tinh tế thần hiệu, để qui-khách xét dùng. Xa xôi viết thơ về kể bịnh, bẩm-hiệu gửi thuốc đến ngay, gửi cách lĩnh hóa giao ngân; qui-khách mua buôn thì tính hạ giá. Nghèo cùng quá không có tiền xin thuốc cũng cho.

Còn các thứ thuốc đặc-biệt rất thần hiệu ai uống cũng khỏi:

Bạch-trọc, dương mai, hạ cam, trĩ, lậu, nổi chai 1 đồng, đồng thứ 5 hào, thuốc thứ 5 hào.

Đàn ông mộng tinh, di tinh, lậu tinh, loãng tinh, đau bụng, đau trức kinh niên, ho lao, đàm suyễn, bất toại, phù thũng, cổ chướng, mỗi chai 1 đồng.

Đàn bà kinh nguyệt không đều, huyết ít huyết đen, khí hư bạch đái, hoặc kinh thấy ra nhiều sinh đau bụng, rức đầu, đau xương, không đẻ, hay có đẻ không nuôi, mỗi chai 1 đồng.

Băng huyết, lệ huyết, tiện huyết, mỗi phong 2 hào.

Trẻ con sốt, ho, kinh, đàm suyễn, tả lị, cam cứu mục, đau mắt mảng mộng, mỗi chai 2 hào. 2067

Kính nhất hợp thời

Mùa nào đeo CŨNG ĐẸP

GỌNG VÀNG VÀNH ĐỒI-MỒI

Mỗi cái 3$00 cả cước

Xin quý-khách chiếu-cố cho

TONG-YUNE-TAI

49, Phố Hàng Ngang, 49

HANOI

2024

Xin xem cho kỹ

Hiệu tôi có thuê gian bán hàng số 228, trong kỳ Hội-chợ năm nay.

Xin các ngài chiếu cố cho.

NGUYỄN-VĂN-THUẬN

CHỦ HIỆU THUẬN-LỢI

SCULPTEUR

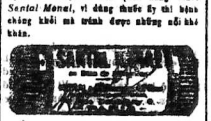
37, Hàng Mã-mây, Hanoi

2094

THUỐC LẬU (SANTAL MONAL)

Tại làm sao người mắc bệnh khí hư, thường hay biếng chữa?

Bệnh khí hư sinh ra những nỗi khó khăn thế nào trừng không ai nên không biết sung hàng quang, sưng nhiều bộ tuyến, rung dịch huyết sưng niêu-quản. Mà cũng bà thì bệnh khí-hư sinh ra các bệnh tại phần bộ cũng bệnh tuyệt cần. Nhưng người ta sợ để biếng chữa bệnh ấy là vì thuốc chữa không phải ai cũng có thể dùng được. Cách thứ nhiều khi cũng chẳng công hiệu gì. Nên rày cũng khá làm cho được có ích. Tiêm thuốc thì nguy hiểm, nhiều khi thuốc đông vào người đau lại không chịu được, thành ra nôn oẹ, đau thắt, ỉa rửa. Vì vậy nhiều người có bệnh không muốn chữa nữa. Nhưng ai đi biết vị thuốc *Santal Monal* là vị thuốc quí hòa mà chẳng vì đó chịu ấy, thì có bệnh tới chữa ngay. Thuốc ấy uống vào làm cho đỡ tiêu hóa, mà không sinh ra những nỗi khó khăn cũng là không làm sưng niệu thấy toàn bộ. Thuốc ấy rẻ gạch niệu quản, làm cho thêm số niệu thấy. Vì vậy nên mắc phải bịnh khí hư, chớ nên quản đồng thuốc *Santal Monal*, vì đồng thuốc ấy thì bịnh chẳng khỏi mà tránh được những nỗi khó khăn.

● Ở các tỉnh khó-chỉ to đến có hàm cả. 2064

HIỆU BÀO-CHẾ VÀ LỤC-HỢP

CHẾ THUỐC CHO NGƯỜI ĐẠI-PHÁP VÀ NGƯỜI AN-NAM

Ed. MONTÈS

Quan Bào-chế hạng nhất, Hà-nội, phố Paul-Bert, số 24

HÓA-HỌC CHẤT

và các thứ thuốc bào-chế

THUỐC ĐAU MẮT

Hiệu BONNET-CARD, trị các thứ đau mắt

THUỐC SOLUTION R. chữa ông HOLBE để chữa a-phiện

SOLUTION R. HOLBE

2 ống một chai

Theo lời mới — Muốn thăng thuốc nay phải nên đem quan Bảo-hộ người Pháp thì mấy nơi đã mở được.

Gouttes « MÉTHARSINATE »

1$ 00 một lọ

Thuốc nhỏ mắt, đau mắt, mới thông, nên làm việc gì, dùng thuốc này hay lắm.

Máy thử bản-hiệu hay làm:

Các thứ thuốc nước đựng lọ ấy đều vào các như thuốc bổ CACODYLATE DE SOUDE

Thuốc viêm gọi là 916, trị bịnh Giang-mai

Thuốc cao-cấp SIROP PECTORAL đặc-chế, rất mới. Thuốc cao chỉ người lớn dùng được thôi

Thuốc tiêu hiệu SIGNYÈRE

thuốc uống = 2 $ 00 lọ 30 viên

thuốc thụt = 0 $ 90 một chai

Chữa các chứng lậu: chẳng kì mới hay cũ: uống thuốc cachets antiseptiques et thuốc bismuthiques của Bản-hiệu thì chắc chắn. Thuốc này có chữa được nỗi người phải bịnh lậu.

Gouttes « VIRGINIE »

1$ 00 một lọ

Trị những bịnh đau ở cuống đái, hay là khi đánh bịnh thường đến chứng nào, như đau buốt, giật cục, uống thuốc này đều mau lắm, lại mau tiết trong mình đi ra được.

ĐỒ BUỘC THUỐC

ĐỒ DÙNG ĐỂ THÍ-NGHIỆM HÓA-HỌC

ĐỒ MỎ-SẺ

Kính-ảnh, đồ-ảnh, thuốc-ảnh hiệu LUMIÈRE và JOUGLA và giấy-ảnh, thuốc *Citrate* và thuốc *Bromure*

Bán buôn và bán bao kín

Bán rất rẻ và bán lẻ

THUỐC DÉRÉ

Bệnh nhiệt chết lắm thêm

Vị bịnh giang mai rất hại mới hay có. Dùng thuốc Dé rồi thì nên uống thuốc nay cho rất mạnh. Dùng thuốc khác chỉ công nhọc phải uống thuốc nay thì mấy chốc khỏi hẳn được) Thuốc này rất hay, rất quí; ai dùng rồi đều ưng ý. Giá rất hạ để cho người ai bịnh.

Muốn dùng thuốc nay trong một tháng thì nên mua một chai lớn thêm, giá có 2 $ 00 mà thôi.

Distillerie du Nord

NGUYỄN-VĂN-MÃO & Cie

31, Bd Henri d'Orleans, Hanoi

Mới có một nhà của người Nam-Việt được phép lập lên để chế các thứ rượu mùi, hiệu là ÔNG SAO, so với các thứ rượu đã chế ra bán tại Bắc-kỳ thì khác nhau lắm, xin quý khách nhận rõ kẻo lầm giờ giấc ông SAO khỏi nhắm.

Bán-hiệu bán buôn, bán lẻ, giá tính rất rẻ. Xin các quý-khách chiếu cố đến cho.

Quý-khách ở xa muốn mua thứ rượu gì hay hỏi làm điều gì xin cứ viết thơ cho bản-hiệu thì bản-hiệu xin trả lời ngay.

Ông nói số 367

2073

PHONG-TÀI

HIỆU ANNAM ĐÓNG GIẤY

Số 45, phố Xe-điện (Rue des Pipes) Hanoi.

Kiểu đẹp! giá rẻ!

Có catalogue riêng, qui-khách muốn xem xin viết thư đến hỏi sẽ gửi biếu.

2054

TRANH VẼ

Bán buôn — Bán lẻ

Bản-hiệu mới vẽ và mới in được nhiều thứ tranh thấy-mac và tranh thuốc theo lối mới, rất đẹp và rất nhã. Lại có nhận vẽ các kiểu như là: kiểu thêm, kiểu đét, kiểu đen, kiểu giống tường vân vân.

Lại có nhận bán truyện SONG-PHƯỢNG KỲ DUYÊN của ông Nguyễn-đỗ-Mục nữa.

HOÀN-VÂN

Vẽ tranh, sẽ kiểu và vẽ truyện-kiểu

73, Phố hàng Bông, Hanoi

TRẢ TIỀN BẰNG CON-NIÊM

(Paiements en timbres-postes)

Nhiều ông gửi tiền trả bản-quán bằng con-niêm, sự ấy thiệt cho bản-quán lắm. Vậy có lời trình cùng ngài được rõ những liền đổi chỗ ở, còn thì bản-quán không nhận tiền gì trả bằng con-niêm cả.

BÁO NAM-KỲ KINH-TẾ

Mỗi tuần lễ xuất bản một lần ngày thứ tư.

Ở ĐƯỜNG CHARNER, SỐ 67, SAIGON

Giá mua đồng niên 8$00

Thực là một tập báo nói riêng về đường kinh-tế rất có ích cho tất cả mọi người. Vậy người Bắc-kỳ nên mua mà xem, lời lẽ nói rõ dễ dàng lý-thú.

OMEGA

CÓ BÁN TẠI:

GRANDS MAGASINS RÉUNIS

Nên hỏi giá của Bản-hiệu.

2076

Hiệu Société Française de Transports

7, Boulevard Bobillot, HANOI

Có **Dạ thâm** (drap noir) bán tử 4 $ 00 một thước

Chai ủ nước (bouteille isolante) hạng nào cũng sẵn

MUA BUÔN TÍNH GIÁ KHÁC

2068

CAFÉ, RESTAURANT HOTEL DES COLONIES

TRUNG-BẮC KHÁCH-SẠN

Chính-quán tại phố hàng Trống, số 80 ngay cửa Nhà-Thờ

Phụ-quán có vườn hoa rộng rãi, ở số 68 cũng phố ấy.

Đủ các cách tiện-lợi và lịch-sự theo lối ăn ở của người Âu-châu

Bản-tọa thừa tiếp các qui-khách Tây-Âu và Đông-Á cũng một cách bình-đẳng, mà lại để tùy ý cho các ngài, người Nam-Việt hoặc người Trung-hoa, muốn ăn, ở, hoặc uống rượu chỗ biệt-tịch cũng được, và cũng một giá tiền.

Phụ-quán cũng có giây nói trực tiếp với chính-quán mà

Nhà «Bán-đồ» «TÂM-TÂM» Hà-nội, ở phố hàng Trống, Chủ-nhật, thứ năm nào cũng có bán từ tám giờ sáng.

Số 2

TỤC TÁI-SINH-DUYÊN

(Bộ này cũng tiếp theo sự-tích Mạnh-lệ-quân, của Hương-diệp phu-nhân là một nhà nữ-sĩ thuở xưa soạn ra. Soạn theo lối đàn-tứ, nay xin dịch thành văn xuôi để hiến các đọc-giả)

NGUYỄN-ĐỖ-MỤC dịch thuật

... Khi trẫm mới lên ngôi vua, hãy còn ngày dại, dùng lầm phải những kẻ gian-thần, trong nước sinh ra giặc-giã mất mấy năm trời. Sau nhờ có họ *Mạnh* là vợ quốc-cữu, gia công giúp-đỡ, bốn phương mới được yên-lặng. Ngày nay vẫn có *Lương* tiên-sinh, vẽ có quốc-trọng và Bình-giang-hầu, lại có quốc-cữu văn-võ toàn-tài, cùng giúp thái-tử thì chắc không đến nỗi sai lầm như trẫm phần xưa. Ý trẫm nếu làm thường-hoàng mà truyền ngôi cho thái-tử là phải. Ý trẫm đã quyết, các ngươi không nên can.

Các quan triều-thần đều cố ý can, nhưng vua *Thành-tôn* nhất định không nghe, giáng chỉ cho tòa khâm-thiên-giám chọn ngày làm lễ truyền ngôi rồi bãi triều. Bình-giang-hầu là *Hàng-hiệu* về phủ, thuật chuyện cho vợ là *Yên-quốc* phu-nhân (tức là nàng *Vệ-đồng-nga*) nghe.

Yên-quốc phu-nhân nghe nói, trong lòng ấy-náy, hỏi Bình-giang-hầu rằng:

— Sao phu-quân không biết can thánh-thượng, thái-tử năm nay hãy còn trẻ tuổi, chưa có thể phó-thác được. Vả con gái ta cũng đang độ ngày-dại, bây giờ làm thái-tử người-phi, ta còn đi lại trông nom giúp, chứ nếu một sớm lên làm hoàng-hậu thì chỉ những ngày nguyên-đán hoặc khánh tiết nào, bấy giờ ta mới được gặp mặt con. Chẳng những mẹ con xa-cách nhau mà ta lại còn lo cho con gái ta chưa thuộc nghi-lễ. Âu là sáng mai để tôi bàn với *Mạnh* vương-phi (tức là *Mạnh lệ-quân*) cùng vào nói với hoàng-hậu khuyên can thánh-thượng.

Hàng-hiệu nói:

— Thánh thượng đã quyết định, chúng ta cố tâu mãi không được. Nếu phu-nhân đã muốn cùng *Mạnh* vương-phi vào tâu lại thì nên bảo các quan triều-thần hãy hoãn việc chọn ngày.

Nói chưa dứt lời thì bỗng thấy nàng *Cẩm-hà* (vợ *Hàng-khôi-phượng*) bước vào, *Yên quốc* phu-nhân liền thuật việc ấy cho nghe. Nàng *Cẩm-hà* nói:

— Nếu vậy thì hôm nay phu-nhân nên sang bàn ngay với *Mạnh* vương-phi mới được.

Yên-quốc phu-nhân tức khắc đội mũ mặc áo, truyền nữ-tỳ sắp kiệu rồi đi sang vương-phủ. Khi đến vương-phủ, *Mạnh-lệ-quân* nghe báo, vội-vàng ra nghênh-tiếp, hai quận-chúa (1) là *Phi-giao* và *Phi-loan* theo sau. *Yên-quốc* phu-nhân đất tay cùng vào.

Thái vương-phi (tức là *Doãn* phu-nhân, vợ *Hoàng-phủ-Minh*) trông thấy *Yên-quốc* phu-nhân, mừng mà bảo rằng:

— Ta vẫn có ý mong con! hôm nay con về đây, lấy làm vui-vẻ lắm! con ngồi!

Yên-quốc phu-nhân cùng *Mạnh* vương-phi ngồi ngang nhau. *Tô-đình-tuyết* và *Lưu-yên-ngọc* ngồi hai bên, hai quận-chúa cũng ngồi hầu tại đây. Các nữ-tỳ đứng trả. *Yên-quốc* phu-nhân hỏi:

— Hai vị vương-gia nhà ta vào trong các chưa về à?

Thái-vương-phi nói:

— Chưa về! không biết trong các hôm nay có việc gì mà chậm trễ như thế?

(1) Con gái một vị vương-tước thì gọi là quận-chúa, cũng như con gái vua thì gọi là công-chúa vậy.

Đang nói thì bỗng thấy nữ-tỳ vào bảo:

— Dạ đám bẩm thái-vương-nương! Vũ-hiển-vương và Trang-hiển-vương hôm nay không về, vì còn bận ở trong các để bàn lễ thiên-tử truyền ngôi.

Mạnh-lệ-quân nghe nói, liền hỏi:

— Sao lại có việc lạ như thế?

Yên-quốc phu-nhân nói:

— Em không biết à! chỉ đây chính vì việc ấy mà muốn bàn với em đó!

Nói xong, liền đem việc trong triều thuật lại cho *Mạnh-lệ-quân* nghe và bảo:

— Chị định rủ em cùng vào cung nói với hoàng-hậu để khuyên-can thánh-thượng.

Thái-vương-phi cùng *Tô-đình-tuyết* và *Lưu-yên-ngọc* nghe nói, đều lấy làm kinh-ngạc mà bảo rằng:

— Lệ thay! sao thánh-thượng làm như thế mà các quan đại thần không cố can?

Yên-quốc phu-nhân nói:

— Các quan đại-thần đều cố can hai ba lần mà thánh-thượng nhất định không nghe.

Mạnh-lệ-quân nín lặng không nói câu gì *Yên-quốc* phu-nhân hỏi:

— Em nghĩ thế nào mà lại không nói chi cả?

Mạnh-lệ-quân nói:

— Bây giờ tâu sự không kịp! Vì thánh-thượng có chỉ muốn nghỉ-ngơi để lâu. Dẫu ta vào tâu, thánh-thượng cũng quyết chẳng nghe nào. Dù-kỳ vào tâu mà thánh-thượng không nghe thì chỉ bằng không tâu là hơn.

Lưu-yên-ngọc hỏi:

— Sao chị lại biết là thánh-thượng không nghe?

Mạnh-lệ-quân nói:

— Số là thuở trước em thường vào tâu chuyện trong nội-đình, vẫn thấy thánh-thượng phân-nàn rằng: «Làm ông vua (dẫu có tôn-quí thật), nhưng một ngày xem xét muôn việc, cũng khó-nhọc lắm thay, không bằng làm một người học-trò đi ngao du sơn-thủy, nay ngâm bạch-vân, mai vui hoàng-hạc, lại còn được an-nhàn hơn. Bao giờ trăm thoát cho gánh nặng sơn hà này thì ta cái ngày trăm được lên tiên-giới đó.» Cứ nói ấy, thánh-thượng thường nói đến luôn, thế là thánh-thượng vẫn không có chí muốn làm thiên-tử đã lâu ngày vậy.

Thái-vương-phi thở dài mà rằng:

— Có thế thật! Làm vua khó-nhọc hơn người thường!

Lưu-yên-ngọc bảo *Yên quốc* phu-nhân rằng:

— Chị đã về đây, nếu không tiến cung thì hãy ở đây chơi mấy hôm đã.

Yên-quốc phu-nhân nói:

— Điệt-nữ tôi về thôi tranh «Bách-mỹ», chẳng hay bây giờ đã vẽ xong chưa?

Tô đình-tuyết nói:

— Vẽ thì hoạ rồi, nhưng chỉ vì không dám đưa cô-nương xem.

Thái-vương-phi nói:

— Bây giờ hãy ăn cơm đã!

Nói xong, truyền nữ-tỳ dọn cơm. *Thái-vương-phi* ngồi trên, còn mọi người ngồi cả xung quanh. Sơn-hào hải-vị, la-liệt trên bàn. Trong khi ăn cơm, chuyện-trò rất vui-vẻ. Cơm xong, *Thái-vương-phi* đi ngã trước, còn mọi người bọn nhau nói chuyện mãi đến canh khuya, rồi ai về phòng nấy. *Yên-quốc* phu-nhân ngủ ở *Linh-phượng cung*.

Sáng hôm sau, *Yên-quốc* phu-nhân ngủ dậy, đang đứng trước giá gương để chải đầu, bỗng thấy *Tô-đình-tuyết* và *Lưu-yên-ngọc* bước vào, cười tắm tỉm mà bảo rằng:

— Cô-nương đã dậy rồi, hai chúng tôi đến hơi chậm.

(Còn nữa)

Certifié l'insertion — Imprimerie du Trung Bắc Tân Văn — Le Gérant: NGUYỄN-VĂN-LUẬN